

Oila va jamiyat

№ 25 (1428)
26-IYUN
2019-yil

Gazeta 1991-yil 1-sentabrdan chiqqa boshlagan

E-mail: oilavajamiat@mail.ru

@oilavajamiatgazetasi_bot

JURNALIST AYOLNING O'YLARI

Биз журналистлар одамлар ҳақида, ИНСОН ҳақида, унинг ҳаёти ва ҚАЛБИ ҳақида ёзишни унутдик. Зеро, ҳар қандай воқеликнинг ортида ИНСОН, яъни ҳар қандай кўргулик ортида сўқир ёки аксинча ҳар қандай эзгуликларнинг бошида олижаноб қалбли инсонлар туради. Ана шундай қалб эгалари ҳақида ёзмай кўйдик. Қалб тарбияланмас экан, ҳеч бир ишга чин кўнгилдан ёндошмас эканмиз, ечимини кутиб ётган муаммолар кўпаяверади.

7

KO'CHA MUSIQACHILARI KIMLAR?

Кўча музикачиларини яқка ёки жамоа ҳолида (кўпинча гитара билан) кўриш мумкин. Ижрочиларнинг олдидаги гитаранинг ғилофи (пул солиш учун) да бир-икки сўм пулга кўзингиз тушади. Хўш, уларнинг мақсади машҳур бўлишми ёки пул топиш?

11

MUZQAYMOQNING FOYDALI VA ZARARLI TOMONLARI

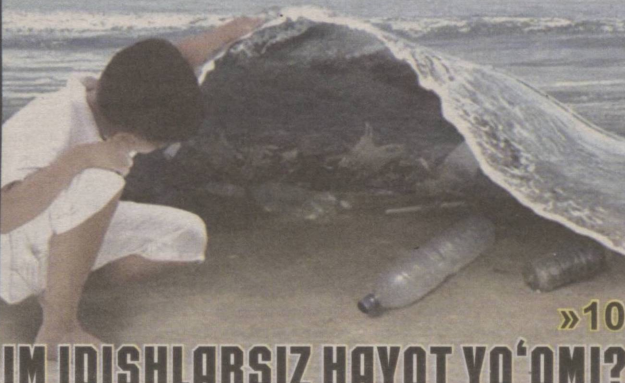
Ёзнинг жазирама кунларида роҳатихон музқаймоқ еишни истамайдиганлар кам топилса керак. Аслида бу яхна ширинлик қандай пайдо бўлгани эса ҳаммага ҳам маълум эмас. Келинг, яхшиси бу десертнинг келиб чиқиш тарихи билан кизиқиб кўрсак.

11

etroga televizor shartmi?

Кейинги йилларда метро вагонлари ҳамда бекатларга телевизорлар ўрнатилди. Бекатларга ўрнатилган телевизорлар ҳақиқатан ҳам одамларнинг вақтини тежайди, озгина муддатга бўлса-да турмуш таъишларидан чалғитади. Аммо вагон ичидаги телевизорлар ҳақида турли эътирозли фикрларни эшитдик. Хўш, аслида метрога телевизор керакми, йўловчилар учун қандай қулайликлари бор?

6

10

YELIM IDISHLARSIZ HAYOT YO'QMI?

TANZILA NORBOYEVA SENAT RAISI ETIB TASDIQLANDI

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари – Хотин-қизлар кўмитаси раиси вазифасида ишлаб келган Танзила Камаловна Норбоева Сенатнинг янги раиси сифатида тасдиқланди. Бу ҳақда Сенатнинг 20-ялпи мажлисида маълум қилинди.

қувватлашди. Танзила Норбоева 1956 йилда Андижон вилоятида туғилган, Тошкент давлат университети (ҳозирги ЎЗМУ) тамомлаган, 1995-2010 йилларда Вазирлар Маҳкамасида турли лавозимларда ишлаган, 2010-2016 йилларда Ўзбекистон Касаба-ушмалари федерациясига рас

Мажлисида ташкилий масала кўрилди.

Президент Шавкат Мирзиёев Конституциянинг 86-моддасига мувофиқ Сенат Раиси лавозимига Норбоева Танзила Камаловна номзодини тақдим этди.

Сенаторлар номзодни қўллаб-

расил қилган. У 2016 йилнинг декабридан буён Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари – Хотин-қизлар кўмитаси раиси сифатида ишлаб келаётганди.

Таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон тарихида ilk марта Сенатга аёл киши раис бўлди.

Соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари Боситхонова Элмира Иркиновна Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари – Хотин-қизлар кўмитаси раиси лавозимига тайинланди.

ELMIRA BOSITXONOVA BOSH VAZIR O'RINBOSARI LAVOZIMIGA TASDIQLANDI

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги ялпи мажлисида депутатлар Бош вазир томонидан таклиф қилинган Бош вазир ўринбосари номзодини тасдиқлашди.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари Боситхонова Элмира Иркиновна Бош вазир ўринбосари лавозимига маъқуллаш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Элмира Боситхонова 1958 йилда туғилган, 1981 йилда Тошкент давлат тиббиёт институтининг даволаш иши йўналишини тамомлаган. 1981-2011 йилларда шифокор-интерн, анестези-

олог-реаниматолог, бўлим бошлиғи, Тошкент шаҳар тез тиббий ёрдам клиник шифохонаси бош шифокори вазифаларида ишлаган.

У 2011-2016 йилларда ҳам Хотин-қизлар кўмитасига раҳбарлик қилган, 2016 йилнинг 12 декабридан буён Соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари лавозимида ишлаб келаётганди.

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази Тошкент шаҳар ҳокимлиги, хотин-қизлар кўмитаси билан ҳамкорликда “Ёшлар ижод саройи”да “Замонавий намунали оилани биргаликда яратамиз” номли тақдимот ўтказди.

MUAMMOLAR YECHIMIGA YO'L

Ҳозирги кунда юртимизда 2 млн 766 минг намунали оилалар базаси яратилган бўлиб, уларнинг ибратлилик моҳияти таҳлил этилди. Унга кўра таълим, тарбия, иқтисодий барқарорлик, яшаш шароити, жисмонан ва маънан соғлом, турмуш тарзи ва оиладаги соғлом психологик муҳит барқарор бўлган оилалар замонавий намунали оила моделига мослиги аниқланди.

Маълумки, мамлакатимизда оилалар фаровонлигини ошириш йўналишида олиб борила-

спублика ҳудудлари орасида никоҳдан ажралиш коэффициенти энг юқори 1,7). Ҳар 3 йилда республика бўйича ажрашган оилалар сони 100 мингга ошмоқда. Ҳар йили 18 мингга яқин вояга етмаган болалар ота ёки онасининг меҳри ва қарамоғидан маҳрум бўлмоқда.

“Оила” маркази айнан шу каби долзарб муаммоларнинг ечимини топиш учун илмий-тадқиқотлар ўтказмоқда. Тақдимотда ана шу тадқиқот натижалари ва муаммоларнинг олдини олиш бўйича ишлаб чиқилган тавсиялар, иш дастурлари Тошкент шаҳридаги

505 та маҳаллаларнинг хотин-қизлар билан ишлаш ва оилаларда маънавий-ахлоқий кадриятларни мустаҳкамлаш бўйича мутахассисларга тақдим этилди. Бунда асосан мутахассисларга оилалар билан ишлашда нималарга эътибор қаратишлари, ишни қай тартибда ташкил этишлари, муаммага ёндашиш, уни қандай бартарф этиш, юзага келаётган мураккаб ҳолатларда вазиятни ижобий ҳал қилиш каби масалаларда илмий тавсиялар берилди.

Ўз мухбиримиз

DO'ST BILAN OBOD UYING

Қирғизистон Республикаси Ўш шаҳрида жойлашган Қирғиз-Ўзбек университетида “Дўстлик” халқаро фестивали бўлиб ўтди. Фестивалда Фарғона водийсида жойлашган Андижон давлат университети, Наманган давлат университети, Фарғона давлат университети ва Қўқон давлат педагогика институти профессор-ўқитувчилари ҳамда талабалардан иборат делегациялар иштирок этди.

Фестивалнинг ilk босқичида олий ўқув юртларининг спортчилари томонидан волейбол ва стол тенниси бўйича спорт мусобақалари бўлиб ўтди. Қизгин баҳсларга бой бўлган спорт беллашувларида Қирғиз-Ўзбек университети волейболчилари тўлиқ устунликда 1-ўринни эгаллашган бўлса, стол тенниси мусобақаларида Фарғона давлат университети аёллари жамоаси 1-ўринни эгаллаб, диплом ва кубок билан тақдирландилар. Эркаклар ўртасида кечган стол тенниси мусобақасида ФарДУ жамоаси 2-ўринни эгаллади.

Фестивалда жисмоний маданият факультети профессор

ўқитувчилари Улугбек Маматов, Баҳодир Ҳайдаров, Санжар Ураимов, Равшан Мақсудов, Исрохўжа Исмоиловлар ҳамда талабалар Машхурбек Нейматов, Нилуфар Сулаймонова, Нозима Қамчибекова, Достонбек Усмоналиев, Фазлиддин Махтинов, Азизбек Раҳимов, Маҳмуджон Абдуллаев, таэквандо бўйича спорт усталари Саидолим Нўмонов, Ботир Давлатовлар фаол иштирок этишди.

Тадбирнинг иккинчи кунинда олий ўқув юртларидан

ташриф буюрган делегацияни Қирғиз-Ўзбек университети ректори, профессор Ч.К.Райимбаев қабул қилди. Университетнинг ўқув, илмий, маънавий-маърифий ва моддий-техника базаси билан танишиб чиқилди. Фестиваль давомида ташкил этилган маданий-маърифий тадбир ҳамда спорт мусобақалари ғолибларини тақдирлаш маросими катта таассуротларга бой бўлди. ФарДУ делегацияси раҳбари, ёшлар билан ишлаш, маънавият ва маърифат бўлими бошлиғи П.Отакулов тадбирда сўзга чиқиб, Қирғиз-Ўзбек университети фестивал ташкилотчиларига Фарғона давлат университети жамоаси номидан миннатдорчилик билдирди. Ҳамкор олий ўқув юртлари томонидан бундай фестивал доимий ўтказилиб туриши бўйича келишувлар амалга оширилди.

Муқаддам ЭҲСОНОВА,
Фарғона давлат универ-
ситети ўқитувчиси.

Bolalarning “KICHIK” sirlari haqida “KATTA” suhbat

Хаммамизнинг ҳам фарзандимиз катта бўлади, улғаяди, дўстлар орттиради ва илк бор кимнидир севиб қолади. Табиийки, вақт ўтгани сайин боланинг ўзига яраша сирлари пайдо бўлади, унинг назарида бу “махфий” маълумотларни ота-она асло билмаслиги керак. Аслида ҳам шундай бўлиши лозимми? Кўпгина вазиятларда ота-она фарзандининг бирор нарсани охиригача гапирмаётганини сезиши билан уни билишга ошиқиб, узоқ вақт бош қотиради. Шундай вазиятга дуч келган ота-оналар, келинг, яхшиси, болаларимизнинг “кичкинагина” сирлари ва уларга нисбатан қандай муносабатда бўлиш ҳақида “каттагина” суҳбат қурайлик...

Хаммамизга ҳаётини тажрибадан маълумки, кичик ёшдаги болалар сирлашишни жуда яхши кўришади. Улар учун сир шунчаки “ҳаво”дан ҳам пайдо бўлиши мумкин. Масалан, ўйинчоқни ёстиқ остига беркитиш. Шунинг ўзи унинг учун катта сир. Ахир, ўйинчоқини яширганини ҳеч ким кўрмади-ку!

Кўпинча, ҳатто энг ишонувчан боланинг ҳам ўз ота-онасига билдирмайдиган гаплари бўлади. Лекин ота-оналар, одатда, фарзандлари доим “очиқ”лигига ва ҳеч нарсани яширмаслигига ўрганишган. Аслида ҳам бу улар учун жуда муҳим саналади. Шу боис, аксарият ота-оналар билан суҳбатлашганда, бола ўсмир ёшда сирли бўлиб қолади, деган фикрни эшитамиз. Аммо улар адашишади. Зеро, тўрт яшар болақайнинг ҳам ўз сирли бўлиши мумкин.

БОШЛАНҒИЧ СИНОФ ҲАВАСИ

Бошланғич синфда ўқийдиган болада субъектив сирлар бўлишини инкор этолмаймиз. Айнан шу сирлар болақай ички оламнинг асоси, таянчи саналади. Ахир, ҳаёт дунёси, истак ва умидларсиз яшаб бўлмайди-да! Ички олам таъсири боланинг “мен”и шаклланаётганида намён бўла бошлайди, унда ўзига хос

феъл-атвор юзага келади.

Шундай қилиб, фарзанди бошланғич синфда ўқийдиган ота-оналар диққатига: болангизга ҳеч қачон бефарқ бўлманг. Лоқайдлик сизнинг душманингиздир. Болангизнинг ўз сирли бўлса, уни сиз билан бўлишини истаиди. Мана шу пайтда “ишонч”ни оқласангиз, у кейинчалик ҳам сизни “сирдош” деб билади.

Шундай қилиб, фарзанди бошланғич синфда ўқийдиган ота-оналар диққатига: болангизга ҳеч қачон бефарқ бўлманг. Лоқайдлик сизнинг душманингиздир. Болангизнинг ўз сирли бўлса-да, уни сиз билан бўлишини истаиди.

“ОЙИЖОН, СИЗГА БИР ГАП АЙТАЙМИ?”

Агар фарзандингиз сизга бирор кўнглида сақлаётган гапи, ҳаёли, орзуларини айтса, унинг бу гапларини ҳурмат қилишингиз керак. Сиз учун бу гап аҳамиятсиздек туюлса-да болангиз учун жуда муҳим. Шу боис уни сир, деб билипти. Унутмангки, болақайнинг оламини қабул қилиши билан сизнинг дунёқарашингиз ўртасида осмон билан ерча фарқ бор. Агар бу борада хато қилсангиз, натижаси ачинарли бўлиши мумкин. Бола ҳамма нарсани ичига ютадиган, суҳбатлашмайдиган ва яқинларига ишонмайдиган бўлиб қолади. Шунингдек, фарзандингизни ҳамма нарсанинг майда тафсилотларига сўзлаб беришини талаб қилманг, яхшиси, кутинг. Вақти келиб, сизни қизиқтирган ва ўзи айтишни истаган ҳамма нарсани гапириб беради.

ЎСМИРЛАР ДУНЁСИ

Ўсмирлик ёши бола ва ота-она ҳаётидаги энг мураккаб даврлардан бири саналади. Бола 14 ёшдан 16 ёшгача бўлган пайтда ўз яқинларидан анчагина узоқлашади. Руҳшуносларнинг фикрича, бу ҳолат табиий ҳисобланар экан. Шу маънода аксарият ўсмирларнинг ўтиш даврида ўз ота-онасига ишонмай қўйиши ҳам ҳаётини ҳақиқат. Ёшлик даврингизга ҳаёлан бир қайтинг, ахир, сизнинг ҳам 15-16 ёшда ҳеч кимга айт-

маган гапларингиз бўлган-ку?! Нега энди, улар фарзандингизда бўлмасин? Унинг шахсияти ва феъл-атвори ҳамон шаклланмоқда. Шу боис, чегара ва меъёрни тўғри ушланг. Энди у жажжи болақай эмас, нимани айтиш ва нимани яширишни ўзи ҳал қила олади.

ОТА-ОНАЛАР УЧУН КИЧИК ҚЎЛЛАНМА

1. Бола катта бўлаётганидан ва кўп вақтини дўстлари даврасида ўтказаятганидан ваҳимага тушманг. Маъбодо, фарзандингиз ўз шахсий ҳаётининг маълум бир қисмига парда тортаётган бўлса, ушбу вазиятга нисбатан сабрли бўлинг. Унга дўст тутина олсангиз, маълум вақт ўтгач, ҳамма сирларини ўзи очиб беради.

2. Ўсмир ёшдаги фарзандингизнинг сирини билиш; кўчадаги дўстлари ҳақида маълумот йиғиш учун босим ўтказиш ярамайди. Агар у сиз билан дилдан суҳбатлашини истамаса, бу фурсатни тоқат билан кутинг. Елкангизга бошини қўйиб дардлашгани келганда эса кўрагидан итармасликни маслаҳат берамиз.

3. Ўсмир фарзандингизни қораламанг ва ўз фикрингизни уқтиришга ҳаракат қилманг. Сизга бўлган ишонч сўнишига хизмат қиладиган суҳбатлардан қочинг.

Сожида НАСРИЕВА,
«Оила» илмий-амалий
тадқиқот маркази
Самарқанд вилояти бошқармаси
бош мутахассиси.

ХО‘РОЗГА ҚИЧҚИРИШ МА‘Н ҚИЛИНДИ

Франция қишлоқларидан бирида истиқомат қилувчи Корин Фессонинг ҳаёти остин-устун бўлиб кетди. Унинг “Маурес” лақабли хўрози эрталаблари жуда ҳам баланд овозда қичқиргани сабабли қўшнилари аёлга қарши жанг бошлашди.

Фессо бундан ҳайрон бўлди, чунки қишлоқ жойларида хўрознинг қичқирishi оддий ҳол ҳисобланади. Бироқ, хўрознинг жонли “ижроси” дам олиш мақсадида қишлоққа ташриф буюрган сайёҳларнинг норозилигига сабаб бўлди. Ахир сайёҳларга сокинлик керак-да.

Коринлар оиласи хўрози эрталаб 8:30 га қадар товуқхонада сақлашга ҳаракат қилишди, аммо қўшнилари бунга ҳам рози бўлишмади. Аёлни судга бе-

ришди. Суд ижроси хўрози узоқ вақт қузатди ва у ҳар уч куннинг иккинчисида қичқирishi мумкинлиги ҳақида қарор қабул қилди.

— “Мен “Маурес” ни ҳимоя қилишни

хоҳлайман, чунки у хўроз ва ҳар кун қичқирishi керак, — дейди Корин. — Бугун уларга хўроз ёқмайди, эртага эса эшаклар ва қурбақалар. Дам олиш мақсадида қишлоғимизга

келган сайёҳлар ўзларини уйларида деб ўйлашса, хато қилишади. Сайёҳларнинг ташрифидан биз доимо хурсанд бўламиз, албатта, лекин улар бизга ўз талабларини қўймасликлари керак.

Айни пайтда “Маурес” Франциянинг энг машҳур хўрозига айланди ва қишлоқдаги ушбу моҳирода ким ҳақ эканлиги устида мунозаралар бошланди. Қизиги шундаки, Корин ҳалигача қайси қўшнини уни судга берганини билолмай ҳайрон.

Ҳа, европада ҳар нарсга бўлиши мумкин. Бу воқеадан нотўғри хулосага бориб, яна қўшнингизни кунига 10 литр сут берадиган сизири устидан шикоят қилиб юрманг. “Маурес” лақабли хўрознинг Коринлар оиласига қанчалик нафи тегса, қўшнингизни сизири ҳам оиласига ундан кам фойда келтирмас керак.

Жасмин тайёради.

FIRIBGARLIK QURBONI BO'LDIM, BIROQ...

O'zbekiston Xotin-qizlar qo'mitasiga murojaat qilgan Nargiza Qayumova maktubi

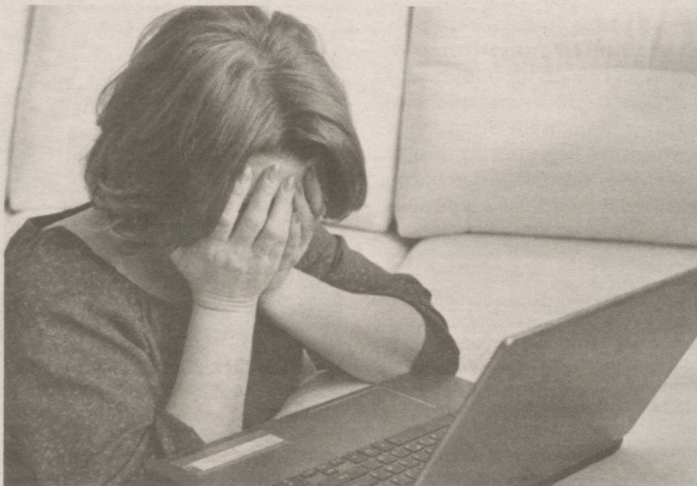
ЭНГ БИРИНЧИ
ТАДБИРКОРЛАРДАН ЭДИМ

Ассалому алайкум, тахририят ходимлари. Мен 2001 йилда ўз ташаббуси билан иш бошлаган энг биринчи тадбиркорлардан бириман. Ўша пайтлари ҳам Самарқанддаги кимё-технологиялар институтида дарс бериб, ҳам ўқув марказига шошилар эдим. Ўқувчиларим ва шогирдларим ортгани сайин марказимиз тармоқлари ҳам кўпая бошлади. Атрофда бизга ҳавас қиладиганлар ҳам бор эди, ҳасад қиладиганлар ҳам... Уларнинг ҳар хил тўхматларини эшитганимда ўзим тўғри йўлда юрганим учун эътибор ҳам бермас эдим. Бироқ...

2015 йил март ойи эди. Қизимнинг уйига набираларимдан хабар олгани бордим. Қолаверса, катта қизим ҳам менинг изимдан бориб, ўқув маркази очган эди. Тез-тез маслаҳатлашиб турардик. Хуллас, ўша кун қўп қаватли уй олдидаги ҳовлига чиқиб, набираларим билан сайр қилиб юрсам ёнимга бир аёл юпун кийимда келди. У мени танишини ва бир илтимоси борлигини айтди. Ўзини Ҳабиба деб таништирган бу аёл оилавий шароити туфайли Украинада ўқийётган укасининг ўқишини Ўзбекистонга кўчириши зарурлигини тушунтирди. Мен унга бу масалада — Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига мурожаат қилишини тайинладим. У бўлса, йўқ, опажон, мен оддий ва 3 та боласини бир ўзи зўрга боқиб юрган бечора бир аёлман, деди. Мен унга ҳеч қандай ёрдам беролмаслигимни яна таъкидладим.

ОРАДАН БИР ЯРИМ ЙИЛ
ЎТГАЧ...

Ўша суҳбатдан сўнг орадан бир ярим йил ўтди. Бир куни Чилонзор тумани ички ишлар ходими мени чақиртирди ва устимдан ариза тушганлигини айтди. Унга кўра, мен Шарипов Қўлдошнинг ўғли Шарипов Йўлдошдан ва уни аммасининг қизи Ҳабиба Шариповадан Украинада ўқийётган талабанинг ўқишини кўчириш учун пул олган эканман. Тезда Самарқанддан фарзандларимни ҳам чақиртиришди. Қизим ўқув марказида бу одамларнинг жиянини бепул ўқитган экан. Яхшиликка ёмонлик қилишганини кўриб, роса изтироб чекди. Терговчилар бирор ишонарли далил тополмагач, ишни ёпишди.

ЁЛҒОН КЎРСАТМАЛАР ВА
ДАЛИЛЛАР

2016 йил май ойида яна менга далил ва исботларсиз шахар прокуратурасидан иш кўзгатилди. Август ойида терговга чақиритишди. Терговчи Ойбек Каримов таъйиқ остида мени сўроқ қила бошлади. Ҳатто ёлламақчи бўлган адвокатларимни ҳам ёнимга йўлатишмади. Ёлғон кўрсатмалар асосида ишимни судга оширишди. 2017 йил март ойида бўлиб ўтган судда 268-модданинг 2-банди билан менга ҳукм ўқилди. Кимга нима деб айтишимни билмай қолдим.

Мен ўша жараёнда Қашқадарёга бориб Шарипов Йўлдош аслида ким эканлигини астойдил суриштирдим. У бола менинг биронта саволимга жавоб бермади. Отасининг уйига бордим. У ўғлининг 2 та фарзанди борлигини, бироқ ўғли фарзандлари ва хотинини ташлаб амакисининг қизи Ҳанифа Шарипова билан шахарда яшаётганлигидан шикоят қилди. Отанинг айтишича, Ҳанифанинг ўзи ҳам, укалари ҳам фирибгарлик бўйича бир неча бор қамалган экан. Ушбу маълумотларнинг барчасини суд ҳайъатига тақдим этдим. Лекин мен берган маълумотларга ҳеч ким эътибор бермади. 3 йил озодликдан маҳрум этиш ёки бир йил назоратда бўлишим ҳақида ҳукм ўқилди.

АДОЛАТСИЗЛИККА ҚАРШИ
ҚАТЪИЙ КУРАШДИМ

Бошимга не ишлар тушган бўлса-да, асло курашишдан чарчамадим. Ахир мен зиёли аёл бўла туриб, ўз ҳуқуқимни ҳимоя қила олмасам, бу дунёда нима қилиб яшаб юрибман, дедим. Иродали ва матонатли бўлишимда турмуш ўртоғимнинг ҳам ҳиссаси катта бўлди. Қон босимим ошиб кетаётганидан хавотирланавериб у ҳам қанд касалига дучор бўлди. Қайнонам ҳам қайгуравериб, касалманд бўлиб қолди. Мен эса ҳуқуқни ҳимоя қилувчи барча ташкилотларга мурожаат қилавердим. Бир куни нега мен Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасига мурожаат қилмайман, ахир ҳозир кўмита жуда катта ишларни амалга оширяпти-ку, дедим ўзимга ўзим. Бироқ, барибир мен ўйлаганимдек ҳал бўлишига кўзим етмаганлиги рост. Буни қарангки, мурожаат қилишим билан иш тезлашиб кетди. Олий суд раиси менинг ишим қайтадан кўриб чиқилишини айтди. Судья Раҳмонқулов бошчилигида 2019 йил 1 май куни қайтадан суд ўтказилди ва бу судда Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси вакиллари иштирок этишди. Бутунлай оқланганимни эълон қилишганида ўз қулоқларимга ишонмадим. Менга далда бериб, ёнимда турган кўмита вакилларида жуда миннатдорман.

НОҲАҚЛИКЛАРНИНГ
ЖАВОБИНИ ТАЛАБ
ҚИЛАМАН!

Судда менга сўз беришди. Ич-ичимдан келаётган йигини зўрга босиб, кўзимда ёш билан Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасига чин дилдан миннатдорчилик билдирдим. Шунингдек, менга нисбатан ноҳақлик қилган Чилонзор тумани судьяси Дилмурод Валиев ҳамда терговчи Ойбек Каримовларга чора кўрилишини талаб қилдим. Ахир қачонгача бундай "ҳуқуқ посбонлари" туфайли содда одамлар емаган сомсасига пул тўлаб юришади. Менинг айбим тадбиркорлик қилиб, атрофимдаги хотин-қизларни ишли қилганим, рўзгоримга барака қилишини истаганимми?... Нега иши юришган тадбиркорларнинг оёғидан чалишга, куну тун меҳнатдан тинмай топаётган пулини турли баҳона билан шилиб олишга ҳаракат қилишади? Коррупцияга қарши кураш олиб борилаётган бугунги кунимизда бундай инсонлар масъулиятли вазифаларда ўтирмасликлари зарур!

ФАРЗАДЛАРИМ ҲАЁТДА
ҚОҚИЛМАСИН, ДЕЙМАН

Ҳозирги кунда қизларим Матлубахон ва Махбубахонлар ҳам тадбиркор. Улар тил ўргатадиган ва мактабга тайёрлайдиган ўқув курсларини бошқаришади. Шогирдларим эса Самарқандда қандалатчилик ва тикувчилик бўйича корхоналар очишган. Уларнинг барчасидан мамнунман. Ҳар гал суҳбатлашганимизда ўз ҳуқуқларини аъло даражада билишлари зарурлигини ўқтираман. Фарзандларим ва шогирдларим мен каби ҳаётда матонатли бўлишларини, ноҳақликка қарши қатъий кураш олиб боришларини истаيمان. Йўқса, арзиман баҳоналар билан уларнинг пулларига кўз тикувчи вийдонсиз одамлар кўп эканлигини таъкидлайман.

Биласизми, икки йилдан бери ўзимни ҳимоя қиламан деб қўлим ишга бормай қолди. Маҳалла-қўйдан ҳам уялиб қолдим. Гарчи тўхмат қилишган бўлса-да, педагог бўлганим боис бошимдан шундай ишлар ўтганига андиша қиламан. Зиёли бўла туриб, мен-ку шунча қийналдим. Ўз ҳуқуқини билмаган оддий одамлар таъйиқдан кўриб, уларнинг айтган пулларини тўлаб қутулишга ҳаракат қилишади. Мен ана шундай ҳолатлар давом этмаслиги учун бироз бўлса-да, ўз ҳиссамни қўшдим деб ўйлайман. Ўз курашларим, ҳаракатларим билан яхши натижага эришганим учун Яратанга шукр қиламан. Шун билдимки, бизнинг юртимизда чиндан ҳам ҳақиқат учун катта кураш бошланган экан. Йўқса, мен ўз мақсадимга эришмаган бўлар эдим. Аини пайтда яна институтдаги ишимга қайтдим. Тарих ва ҳуқуқдан талабаларга дарс бераман. Ўз бошимдан кечган воқеаларни мисол келтириб, талабаларимга ҳаммаша ҳақиқат учун курашиш зарурлигини ўқитишдан сира чарчамайман. Мактубимни ўқиган замондошларим ҳам ўз ҳаётларига, уларга тўсиқ бўлаётган муаммоларга ҳушёр назар солишларини истаيمان. Ҳаётимиз яхши бўлиши учун фақатгина раҳбарлар эмас, юртимиздаги ҳар бир фуқаро ҳаракат қилиши лозим.

Ҳурмат билан Нargiza Қayumova.

Мактубни Мухтасар
ТОЖИМАТОВА оққа кўчирди.
oilavajamiat@mail.ru

Нега иши юришган тадбиркорларнинг оёғидан чалишга, куну тун меҳнатдан тинмай топаётган пулини турли баҳона билан шилиб олишга ҳаракат қилишади? Коррупцияга қарши кураш олиб борилаётган бугунги кунда бундай кимсалар масъулиятли вазифаларда ўтирмасликлари зарур!

TARIXDAN SO‘ZLAGAN SURATLAR

Нурота ва Моргузар тизма тоғлари кесишган жойда Ғубдин қишлоғи жойлашган. Аҳолиси асосан чорвачилик ва деҳқончилик билан шуғулланиб келади. Кенг яйловларда ёйилиб юрган қўй-қўзиларнинг яйраб кўпайиши учун шарт-шароитлар етарли бўлганлигидан аҳолининг турмуш тарзи йилдан йилга яхшиланиб, фаровонлашиб бормоқда. Биз бу ерда баланд қоятошлардаги суратларни ҳам кўздан кечиришга муваффақ бўлдик.

ифодаланган. Мусавир томонидан суратнинг ҳар бир қисми (детали) моҳирона ўйилган. Ушбу тасвирларни кўздан кечирарканмиз ўтмишда ҳам ўлкамиз табиати бой ва хилма-хил бўлганлиги, уй ҳайвонларини боқиш учун шарт-шароит мавжуд эканлигини яқиндан билиб олдик.

Тоғларда жам-

шўх-шодон қизлар сиймоси тасвирланган бўлиб, инсонлар қиёфасини эслатувчи кўринишга эга. Уларга ҳеч ким ишлов бермаган, тарашламаган. Она табиатнинг халқимизга инъом этган маҳсулидир.

Шунингдек, сафаримиз давомида қадимий тош ўчоқ, меҳнатдан сўнг ҳордиқ чиқариш учун улкан тошлардаги бир неча айвон ва супаларни ҳам кўздан кечириш насиб этди. Улардан ўтмишдаги аجدодларимизнинг қандай фойдаланганликларини ҳам билиб олдик.

Умуман олганда, қўшни Ғаллаорол тумани ҳудудида жойлашган Ғубдин қишлоғидаги қоятошларда ўнта жойда

Аҳоли масканидан анча узоқда бўлганлиги ҳамда шамол ва ёғингарчиликка терслиги сабаб бу суратлар бугунги кунга қадар сақланиб қолган. Суратлар ўз даврининг моҳир мусавирлари томонидан тошларга ўйиб ишланган.

Қоятошлардаги суратларда тоғ эчкиси, архарлар, уй ҳайвонлари, сурув ортидан келаётган чўпон каби кўплаб тасвирлар акс эттирилган. Улар қоятошларга ўйиб ишланган бўлиб, ўлкамизнинг нодир дурдоналари ҳисобланади. Аҳоли масканидан анча узоқда бўлганлиги ҳамда шамол ва ёғингарчиликка терслиги сабаб бу суратлар бугунги кунга қадар сақланиб қолган. Суратлар ўз даврининг моҳир мусавирлари томонидан тошларга ўйиб ишланган.

Ҳар бир тошнинг ўзига хос хусусияти бор. Улардаги ноёб дурдоналарнинг чиқиқлари аниқ ва равшан

ланган ҳолдаги харсангтошлар кўп. Икки кўчкор шоҳлашиб тош қотганга ўхшайди. Айиқ, кобра, тошбақа, балиқ каби жониворларга ўхшаш тошлар ҳам мавжуд. Баланд тепаликдаги қирққиз ва кампиртошлар жонсиз бўлса-да, оналар ҳамда

жами 300 дан ортиқ суратлар мавжуд экан. Уларни кўриб ҳайратимиз янада ортди. Юқори синф ўқувчиларининг таассуротлари бойиб, вужудларида янада куч-ғайрат ва шижоат пайдо бўлди. Қоятошларни очик осмон остида музей ҳам дейиш мумкин. Бу каби

нодир асарлар улғайиб келаётган ёш авлод учун ҳам ўлкамиз табиати ва ҳайвонот оламини ўрганишда катта аҳамият касб этади.

Шу тумандаги Қоранғул қишлоғи ҳудудидаги айрим тошлар турли нуқтадан ўзгача кўриниши билан ҳайратланарлидир. Улар олисдан одам гавдасини эслатади: ибодат қилаётган аёлни, йиғлаётган болани, қўй-қўзилар боқиб юрган чўпонни... Келинтош эса худди сизга салом бераётгандек туюлади. Шунда беихтиёр табиат — моҳир ҳайкалтарош, деган фикр кўнглимиздан ўтди.

Ёзги таътил кунлари ўқувчилар билан уюштирилган саёҳатимиз давомида нонтош, кенг, ёйиқ супа ҳамда тухумсимон тошларга ҳам дуч келдик. Мутахассисларнинг таъкидлашича табиатнинг бу сирли топилмалари неча-неча асрлар муқаддам турли вулқон отилишлари, вақт ўтган сайин тоғ жинсларининг емирилиши ҳамда кучли шамол тўфайли вужудга келган экан.

Биз дара бўйлаб тобора юқориға кўтарилар эканмиз қаттиқ, ялтироқ, худди пичоқ билан кесилгандек баланд қоятошларда эчки, ҳўкиз, қўй-қўзи ҳамда ёввойи ҳайвонлардан бўри, қоплон, турли қушларнинг суратларини кўришга муваффақ бўлдик. Шунингдек, қадимда ов маросимида қўлланилган ўқ-ёйлар ва яроғлар ҳам ўша даврдаги ҳаваскор мусавирлар томонидан акс эттирилган. Уларда ўтмишдаги аجدодларимиз дунё қараши, тасаввури ва ҳаёт тарзи ифодаланганлигининг гувоҳи бўлдик.

Қоятошлардаги суратлар ёмғир ёққанида ёки қуёш тик тушганида кўзга яққол ташланади. Бу суратлар ўтмишдан акс-садо беради. Табиатнинг бу мўъжизаларидан ҳайратланмасликнинг иложи йўқ. Уларни табиат маҳсули, ўлкамизнинг бой мероси ва тарихий аҳамиятга эга эканлигини, гўзалликка заволаб етказмаслик лозимлиги ҳақида ёш авлодга тушунтириб борамиз.

Шаҳло БЕГИМҚУЛОВА,
Жиззах шаҳридаги 22-умумтаълим мактаби ўқитувчиси.

PALMA yog‘i foydalimi?

“Юксалиш” умуммиллий ҳаракати ва “Буюк келажак” халқаро нодавлат нотижорат ташкилоти ҳамкорликда аҳоли саломатлиги ва турмуш тарзини яхшилаш мақсадида “Пальма ёғининг инсон соғлиғига таъсири” мавзусида қўшма тадқиқотни амалга оширмоқда.

Тадқиқот ишлари жорий йилнинг май ойида бошланиб, бугунги кунда тегишли вазирилик ва идораларнинг ушбу масала юзасидан ҳулоса, таклиф ва статистик маълумотлари умумлаштирилмоқда.

Жумладан, Давлат статистика қўмитасининг пальма ёғининг охириги 10 йил ичида импорт қилиниши тўғрисидаги статистик маълумотлари, Соғлиқни сақлаш вазириликнинг пальма ёғининг инсон организмига таъсири, ижобий ёки салбий хусусиятлари, шунингдек, бошқа қатор ташкилотларнинг бугунги кунда пальма ёғидан қайси турдаги маҳсулот ишлаб чиқарилиши ҳақидаги маълумотлари тўпланди. Шунингдек, ушбу йўналишда ривожланган давлатлар тажрибаси ўрганилмоқда.

Таъкидланишича, Ўзбекистонга

пальма ёғининг импорти 2000 йиллардан бошланган ва дастлабки етказиб берилиш миқдори 5 минг тоннани ташкил этган. Бугунги кунда тахминий ҳисоб-китобларга кўра, бу кўрсаткич 42 минг тоннагача ўсган.

Европанинг озиқ-овқат хавфсизлиги агентлиги ва Озиқ-овқат қўшимчалари бирлашган экспертлар кенгаши пальма ёғининг қандай зарарлари борлигига аниқлик киритди. Жумладан, гидрогенизация йўли билан олинган (водород атомларини қўшиб орқали суюқ ёғларни қаттиқ ёғларга айлантириш) пальма ёғлари энг арзони ҳисобланади, у мум ёки парафинни эслатади. Бу ёғ таркибида фойдали компонентлар йўқ, шунингдек, ёғ юқори ҳароратда қайта ишланганда унда кўп миқдорда зарарли

моддалар ҳосил бўлади.

Пальма ёғи 45 фоизгача палметин кислотасидан таркиб топган. Ушбу моддадан кўп миқдорда фойдаланиш — атеросклероз ривожланишига, томирлар ёғ билан қопланишига олиб келади. Атеросклероз, ўз навбатида, юрак-қон

томир касалликларининг ривожланишида муҳим омидир.

Ўтказилган ўрганиш ва тадқиқот натижалари кенг жамоатчилик учун тақдим этилади ҳамда ишлаб чиқилган таклифлар тегишли органларга киритилади.

Тошкент метрополитенининг очилганига 42 йил бўляпти. Илк бешта бекатдан иборат бўлган метрода бугунга келиб, бекатлар сони 29 та. Шу ўринда Тошкент метрополитени МДХ давлатлари ичида ўз чиройи билан иккинчи, дунё миқёсида эса еттинчи ўринда туришини таъкидлаш лозим.

Бугун Тошкент метрополитени пойтахт транспортининг энг оммавий тури бўлиб, йўловчи оқими кўрсаткичлари бўйича етакчи ҳисобланади. Ҳар йили анъанавий тарзда ўтказиладиган тадқиқот натижаларига кўра, ер ости транспортдан ҳар кун ирта ҳисобда 200 000 – 250 000 минг аҳоли фойдаланади.

Вагонлар реклама берувчиларнинг ихтиёрида, улар ўз компаниялари, маҳсулотлари ёки хизматлари ҳақидаги ахборотни реклама ташувчиларнинг бир неча турлари ёрдамида жойлаштиришади, яъни, рекламани электропоезд вагонлари орқали тарқатишади.

Метрополитеннинг муҳим хусусияти шундан иборатки, ундан турли ёшдаги ва ҳар хил ижтимоий мавқега эга кишилар фойдаланадилар, шу боис, Тошкент метрополитенидаги реклама потенциал харидорларнинг кенг аудиториясини қамраб олиш имконини беради. Булар – мактаб ўқувчилари, талабалар, даромад даражаси турлича бўлган ўрта ёшлилар.

Вагонларда реклама жойлаштиришнинг икки хил кўриниши мавжуд, А2 ўлчами деворларда ва 16x52 см ўлчами электропоезд вагонларининг эшиклари устида жойлаштирилади.

Кейинги йилларда метро вагонлари ҳамда бекатларга телевизорлар ўрнатилди. Бекатларга ўрнатилган телевизорлар ҳақиқатан ҳам одамларнинг вақтини тежай-

etroga televizor shartmi?

ди, озгина муддатга бўлсада турмуш ташвишларидан чалғитади. Аммо вагон ичидаги телевизорлар ҳақида турли эътирозли фикрларни эшитдик. Хўш, аслида метрога телевизор керакми, йўловчилар учун қандай қулайликлари бор?

– Метро бекатлари шунингдек, вагонлар ичида реклама жойлаштириш асосан Президентимизнинг 2018 йил 3 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси туризм соҳахиятини ривожлантириш учун қулай шароитлар яратиш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармонига асосланиб жойлаштирилади, – дейди Тошкент метрополитен унитар корхонаси ҳаракат хизмати бошлиғи Султонали Қодиров. – Биринчидан, республикага туристлар оқимини кўпайтириш, кириш туризмни миллий иқтисодиётнинг муҳим тармоқларидан бирига айлантириш, мамлакатнинг маданий-тарихий мероси ва табиий бойликларини кенг тарғиб қилиш, иккинчидан, қўшимча даромад топиш мақсадида вагон ҳамда бекатларга телевизорлар ўрнатилди. Телевизор экранлари орқали асосан ижтимоий видео роликлар, лавҳалар, болалар учун мультфильмлар, савдо масканлари тўғрисидаги маълумотлар ва ҳоказолар бериб борилади.

Метронинг “Амир Темури”, “Буюк ипак йўли”, “Бодомзор”, “Абдулла Қодирий”, “Беруний”, “Ҳамид Олимжон”, “Мустақиллик майдони”, “Пахтакор” бекатлари бўйлаб ҳаракатланаётган йўловчиларнинг фикрлари билан қизидик.

– Мен ҳар кун ишга бориш учун метро хизматидан фойдаланаман, – дейди Бектемир туманида яшовчи Мус-

лимбек Иноғомов. – Эрталаб вагонлар тирбанд бўлади. Ҳеч кимнинг телевизор экранига қарашга вақти йўқ. Баъзида телевизор овозининг баландлигидан тушадиган бекатимни эълон қилишганида яхши эшитмай бошқа бекатга ўтиб кетган ҳолатлар ҳам юз берган.

Сафарбек НИЁЗОВ:

– Уйга бориб телевизорни ёқсанг реклама, интернетга кирсанг реклама, ер ости-

М. Акбарова телевизор томоша қилганида касали ҳақида бир муддат унутиб, соғлиғи яхшиланиши, бу унга малол келмаслигини баён қилди.

Чилонзор туманида яшовчи талаба Дилором Комиловага метрода телевизор кўйиладими, йўқми заррача қизиги йўқ. Чунки у ер остида юрганида ҳам, ер устида юрганида ҳам кулоқчидан фойдаланади.

Фарзандларини метро орқали болалар богчасига олиб келувчи оналар эса вагонлардаги телевизор орқали кўпроқ мультфильм ҳамда болажонларни овутидиган кўрсатувлар берилиши тарафдори.

Нашриётлардан бирида мусаххих бўлиб ишловчи Бекмурод Тиллаев вагонлардаги телевизорлар йўл-йўлак бирор янги маълумотга эга бўлишга ёрдам беради деган фикрда.

– Мисол учун, пойтахтга шифохонага келган одам борадиган манзилнинг телефон рақамларини реклама роликлар орқали билиб, қийналмай топиб олиши мумкин, – дейди Б. Тиллаев. – Ёки қайсидир беморга керакли дори-дармонлар бор дорихоналарнинг телефон рақамлари ҳам шу роликлар орқали бериб борилади. Аммо рекламаларнинг овози баланд, шовқинли бўлмаслиги керак.

Юқорида таъкидланганидек, бир кунда метродан икки юз икки юз эллик мингга яқин йўловчилар фойдаланишади. Шундай экан, кўп сонли йўловчиларнинг фикрлари бошқача бўлиши мумкин. Биз эса ушбу мавзуга яна қайтамиз.

Нигора РАҲМОНОВА,
«Оила ва жамият»
муҳбири.

га тушсанг яна ўша ҳолатга дуч келасан. Ҳеч бўлмаса ер остида юрганимизда тинч-хотиржам ҳаёл суришга йўл қўйиб беришса яхши бўларди.

Метронинг “Абдулла Қодирий” бекати бўйлаб ишга қатновчи Мусаллам Акбаровага эса қон босимининг меъёрига тушишида айнан метродаги телевизор ёрдам берар экан.

QASHQADARYO VILOYAT ARXIV ISHI HUDUDIIY BOSHQARMASI HAMDA VILOYAT DAVLAT ARXIVI JAMOASI

Тарихий хотирасиз келажакни тасаввур этиб бўлмайди. Бу борада Қашқадарё вилоят архив иши ҳудудий Бошқармаси ҳамда вилоят Давлат архиви жамоасининг амалга ошираётган ишлари таҳсинга лойиқ. Бугунги кунда архив иши соҳасида 100 нафардан ортиқ малакали мутахассислар фаолият олиб бормоқда. Улар учун барча шарт-шароитлар яратилганлиги соҳанинг янада ривожланишига ҳисса қўшмоқда. Соҳани ривожлантиришда бевосита оммавий ахборот воситаларининг ўрни алоҳида аҳамиятга эга. 27-июнь – Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кун муносабати билан соҳа ходимларини табриклайди. Оилавий тотувлик, сиҳат-саломатлик ва узоқ умр тилайди.

БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

JURNALIST AYOLNING O'YLARI

Мақтабни битирган йилим ТошДУ (ҳозирги ЎЗМУ)нинг журналистика факультетига ҳужжатларимни топширолмадим. Сабаби ОАВда бирорта мақолам чоп этилмаган эди. Тоғам ҳужжатларимни филология факультетига топширишимни маслаҳат берди. Мен рад этдим: “Янаги йил мақолаларимни газеталарда чиқариб, журналистика факультетига топшираман” дедим.

Мақола ёзишни ўрганиш мақсадида туман газетасига иш сўраб бордим. Аммо мен учун у ерда қандай иш бўлиши мумкин? Мухаррирга мақола ёзишни ўрганмоқчи эканлигимни айтдим. Мухаррир бир зум уйланиб турди, “Агар йўқ демасангиз фаррошлик иши бор, эрталаб ходимлар келгунча тозалаб кўясиз, кейин куни билан бекорсиз, журналистларга қарашиб юрасиз”, – деди. 18 ёшли ўсимир қизга бу тақлиф ёқмади, албатта. Аммо мен рози бўлдим. Мақола ёзишни ўрганиш, газетга мақола чиқариш мен учун ҳаммасидан ҳам муҳим эди.

Ишга жуда эрта келардим. Челақни ҳовлидаги кран тагига қўярдим-да, тўлгунча четга чиқиб турардим. Чунки тахририят йўлининг ёқасида эди. Челақ сувга тўлгач, олардиму югуриб ичкарига кириб кетардим, йўлдан ўтиб-қайтаётганлар кўриб қолишдан истиҳола қилардим. Ходимлар келгунча ишимни битириб қўярдим. Мен учун журналистларнинг оддийгина оқ қорғозини рўчкалари жуда қадрли эди. Уларга ҳавасим келарди. Ўчириб ёзилган, ташлаб юборилган кўлэзма мақолаларни олиб, ўқиб қарардим. Хуллас, мақола билан ҳарф терувчидан ўтиб, газета саҳифасига қўюлгунча мен танишиб бўлган бўлардим. Кун бўйи мусахҳихларга қарашардим, ҳарф терувчига матнни ўқиб турардим. Ҳатто биринчи қаватдаги босмаҳонада ҳам ўралашиб юрарардим. Мухбирлар гоҳ очерк, гоҳ репортаж, гоҳ фелъетон ёзиш учун ҳудудларга кетадиган бўлса, албатта, мен ҳам шерик бўлардим. Журналистлар суҳбатдоши билан савол-жавоб қилганидан токи мақола тайёр бўлиб саҳифага қўйгунча юрарардим.

Октябр ойида ҳаваскор мухбирлар мактаби иш бошлади. Мен ҳам ўша мактабга кириб ўқидим. Олти ой давомида у ерда ҳам мақола ёзиш сирларини ўргандим. Ва матбуот эркинлиги куни муносабати билан мени фаол мухбир сифатида Чингиз Айтматовнинг “Асрга татигулик кун” китоби билан тақдирлашди. Бу биринчи олган ҳадям ҳамон мен учун жуда қадрли.

Демоқчиманки, бўлғуси журналист учун тахририятда амалиёт ўташ жуда зарур.

МАЗВУ ЙЎҚМИ ЁКИ ҲАФСАЛА

Баъзида тахририятимизга амалиёт ўташ учун талабалар келишади. Уларнинг кўпчилиги амалиёт ўташ жараёнида, ҳатто хабар, ахборот ёзишга нўноқлигини кўрсатиб қўяди. Бирон мақола тайёрланг, десангиз “мавзу йўқ” деган жавобни эшитасиз. Ана шундай пайтда олаётган ёшларимизнинг касбига эътиқоди, муҳаббати йўқлигидан ўқинаман. Зеро, талабаларнинг йиллаб олган назарий билимлари бир томон тахририятларда қисқа муддатда ўрганганлари бир томон. Чунки журналистнинг тахририятда келиб бевосита жараёнда иштирок этиши назариядан ҳам кўра кўпроқ билим беради. Афсуски, ана шу имкониятни қўлдан бой берадиган тахририят ва талабалар оралиқда учраб туради. Яъни ама-

лиётга қойиллатиб келмаган, бирон нарсани ўрганмаган талабага тахририят амалиёт маълумотномасига ҳеч қандай эътирозсиз муҳр босиб беради.

Яна бир гап. Журналистика факультетига фанни яхши биладиган, аммо умрида бирор тахририятда ишламаган, ҳатто мақола ёзмаган мутахассислар мақола ёзиш техникаси, соддароқ тилда айтганда машаққатини, меҳнатини қандай талабага еткази олади? Шунинг учун тахририятда бир неча йиллар ишлаган тажрибали журналистлар билан университет ўртасида мустаҳкам алоқа ўрнатилиши ва дарс соатлари белгиланиши лозим. Тажрибадан маълумки, тахририятимизга амалиёт учун келаётган талабаларга бирор мақолангизнинг ёзилиш тарихини айтиб берсангиз олдингиздан кета олмай қолади. Демак, улар учун тахририятда ишлаётган журналистнинг қузатувлари, тажрибаси қизиқарли.

НИМА ҲАҚДА ЁЗИШ КЕРАК?

Газета, журнал, сайт нашрлари, телевидение, радио бугун жамиятимизда бўлаётган ўзгаришлар ёки муаммоларни дадил кўтариб чиқапти. Танқидий-таҳлилий мақолалар орқали қайсибир муаммоларга ечим ҳам топилоқда. Аммо бу ёзаётганларимиз тўла тўқис ўзини оқлайдими? Бугун яна қайси мавзуларда мақолалар ёзишни унутдик? Биз журналистлар одамлар ҳақида, ИНСОН ҳақида, унинг ҳаёти ва ҚАЛБИ ҳақида ёзишни унутдик. Зеро, ҳар қандай воқеликнинг ортида ИНСОН, яъни ҳар қандай кўргулик ортида сўқир

ёки аксинча, ҳар қандай эзгуликларнинг бошида олижаноб қалбли инсонлар туради. Ана шундай қалб эгалари ҳақида ёзмай кўйдик. Қалб тарбияланмас экан, ҳеч бир ишга чин кўнгилдан ёндошмас эканмиз, ечимини кутиб ётган муаммолар кўпаяверади.

ҚАНДАЙ ЁЗИШ КЕРАК?

Ижодкорнинг ёзганларидан кўнгли

тўлмаган пайтлари кўп бўлади. Саволларга жавоб тополмайди, ўзига ёқмадим, демак ўқувчининг ҳам қалбини забт этмайди ёки кутилган натижани бермайди.

Баъзида ёшлар нимага жиноятга қўл ураётти, деган саволни ташлаймизу жавобимиз мана бундай бўлади: “тўқликка шўхлик, ишсизлик, етишмовчилик, тарбиясизлик”, деймиз.

Тошкент вилоятидаги туманларнинг бирида коллеж ўқувчиси мунтазам дарс қолдирарди. Таниш ўқитувчим ҳалиги боланинг уйига боради ва аниқланадики, ота-она ногирон, яъни кўзи ожиз. Оилада олти киши чала битган икки хонали уйда яшайди. Коллеж ўқувчиси ошхонада ишлаб оиладагиларни боқайди. Агар бола ишга қилмас оиласидагилар оч қолади. Уйнинг таъмирланмаганили, шароитсизлики гапирмаса ҳам бўлади, хўш айтинг-чи, бу болага дарсни қолдирма деб айта олмасми?

БУГУНГИ КУН ҚАҲРАМОНИ

Бугун юртимизда қаҳрамонлар тўлиб ётибди. Масалан, хотини аравачага михланиб қолган Отабек Усанов ва унинг турмуш ўртоғи Гулноза Саидова ҳақида керак бўлса ҳар куни ёзиш мумкин. Ҳар бир одабийлик ҳақида ёзган мақолаларимизга такрор-такрор қўшасан бўлади. Телевидение, матбуот орқали истейодсиз баъзи санъаткорлар, баъзи актёрлар юлдуз даражасига чиққанда нега ҳаётимиз, ҳаёлимиздан ана шундай жасоратли одамлар учун жой бермаслигимиз, уларни қаҳрамон даражасига кўтармаслигимиз керак.

Фарғонанинг Бувайда туманида беҳуш ётган Мадина оёққа туриб кетгунча қайта-қайта мақолалар ёзилиши

керак аслида. Зеро, у иқтисодий аҳволи яхши бўлган бирор кимсанинг назарига тушса, унга ҳомилий қилишса, оёққа турса... Мана шундай тақдирли инсонлар ҳақида кинолар олинишини, ўша кинолар туфайли олимлар касаллигининг давосини излашини, унга қараётган онанинг, отанинг изтиробларини кўрган шифокорлар ўз устиди ишлашни, виждони қийналишини истайман.

МИЛЛИЙ ЖУРНАЛИСТИКА-МИЗНИНГ БУГУНИ

Ахборот замониди яшаймиз. Ҳар сонияда юз бераётган янгилик, воқеа, ҳодисалар бугунги кун журналистидан нафақат тезкорлиқни, балки зийраклик ва ҳолисликни талаб этади. Миллий журналистикамиз келажаги салоҳиятли кадрларга боғлиқ экан, етук мутахассисларни етиштириш бугунги куннинг долзарб вазифаси. Яқин-яқингача хорижлик журналистларга ҳавасимиз келарди. Ҳар қандай вазиятда, энг қайноқ нуқталарда фаолиятини олиб бораётган журналистлардаги жасоратни, касбий эътиқодни, садоқатни кўриб кўнглимнинг бир чети хижилланарди. Ўзга юртлар у ёқда турсин, умрида бир маротаба бўлса-да вилоятга сафарга чиқмаган ҳамкасбларим ҳам борлигини ўйлардим. Ахир, журналист замон билан, ҳатто замондан бир қадам олдинда юриши керак эмасми?

Журналистлар бугун турли мамлакатларга бориб малака ошириб келишмоқда. Хориж мамлакатларининг иши, тажрибаси билан ўртоқлашмоқда. Лекин ҳали деярли бирорта хориж журналистикаси, уларнинг иш тажрибалари ҳақида пичоққа илинадиган мақола ўқимадим. Олтин қалам каби муқофотларнинг таъсис этилгани, танловларнинг ташкил этилганига 15 йилдан ошди. Демак ҳар танловда 10 нафардан иштирокчи ғолиб бўлган бўлса, бу 150 нафар кучли журналист аниқланди дегани. Аммо биз ана шу кучли журналистларнинг кучли мақолаларини бугун кўрмаймиз.

ЧЕТ ТИЛИНИ ЎРГАНИШ АЙНИ МУДДАО

2018 йилда “Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университетини ташкил этиш тўғрисида”ги Президентнинг қарори имзоланди. Унинг иккинчи бандида бир неча хорижий тилларни мукамал биладиган халқаро журналистлар ҳамда илмий-педагог кадрларни тайёрлаш, соҳа ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш белгилаб қўйилган. Зеро, бугунги кун журналисти бир неча тилни билмаса барчаси бекор. Ёш битирувчиларни хорижий олий таълим муассасалари ва илмий марказларнинг магистратура ва докторантурасида таълим олиши учун мунтазам юборилиши орқали университетнинг илмий-педагогик салоҳияти ошади.

Журналистларнинг бир неча тилини билиши, интернет соҳасини ўзлаштириши бугунги кун учун ўта муҳим. Ва ушбу университетда таҳсил оладиган бўлғуси кадрлардан умидларимиз катта. Аммо шундай тезкор замонда айна пайтда ёшимиздан қатъи назар фаолият олиб бораётган биз журналистлар вақтни бой бериб қўймаймизми? Шу боис ёшидан, тажрибасидан, салоҳиятидан қатъи назар ҳар бир журналист шу бугун, шу сониядан бошлаб ҳеч бўлмаганда бир тил ўрганишга киришиши, интернет имкониятларидан кенгроқ фойдаланишини ўз олдига мақсад қилиши лозим.

Барно СУЛТОНОВА

URUSH O'CHOG'IDAN QAYTGAN ONALAR

yoki mahkumlikda diydordan totliroq ne'mat bo'lmaydi

Уларнинг бири самолётдан тушибок, заминга пешонасини теккизди, яна бирининг кўзларидан тирқираб ёш чиқди. Улар самолётдан тушган оддий йўловчилар эмас. Уруш ўчоғидан, алданиб, адашиб тушиб қолган, ҳаётнинг бор зарбаларини кўриб, қийноқ дунёсидан келаётганлар. У ерда кундалик турмуш ташвишлари билан ўралашиб юриш онларини соғинган оналар, шўхликлари, бегубор бўлган онларини бахтиёр ўтишини истаётган болалар бор.

Улар орзу қилиши ҳам қийин бўлган ҳодиса амалга ошди – улар Ватанига қайтди. 156 нафар аёллар ва болаларнинг Суриядан Ўзбекистонга қайтарилиши нафақат келаётганлар, балки кенг жамоатчилик учун ҳам қутилмаган хабар, ҳайратланарли воқеа бўлди. Кимнингдир кўнглида умид, бошқа бировнинг кўнглида ҳадик пайдо бўлди, ҳатто.

“Барча мусулмонлар учун муқаддас бўлган Рамазон ойида фуқароларимизни қутқариш бўйича муваффақиятли амалга оширилган гуманитар миссия Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлиги, махсус хизматлари ва бошқа идораларининг мувофиқлаштирилган ҳаракатлари самарасидир. Турли сабабларга кўра бегона юртларда оғир ҳаётини вазиёга тушиб қолган ватандошларимизга Ўзбекистон Республикаси ҳимоясида эканликларини, давлат уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш учун барча чоралар қўллашینی маълум қилишни муҳим деб ҳисоблаймиз”. Бу воқеа ҳақида оммавий ахборот воситаларида шундай хабар берилди.

Инсонпарварлик, кечиримлилик, бағрикенглик... Бу сўзларни яна узоқ давом эттириш мумкин. Мен бу оналар, болалар қандай шароитда яшаганидан хабарим йўқ, уларнинг бошидан нималар ўтганини билмайман. Аммо улар уруш ўчоғидан ке-

лаётганининг ўзи ўқувчиға кўп маъно беради. Уни бўрттириб тасвирлаш ниятидан йироқман. Фақат яқинда диний экстремизм оқимиға қўшилиб қолган, дея судланиб, олти йил давомида жазони ижро этиш муассасаларида бўлиб қайтган аёл билан суҳбатлашганимдаги фикрлар ёдимға келди. Аёл афв этилганлар сафида ўз она кишлоғига қайтган, кундалик ҳаёт тарзини давом эттираётган эди, кўзлари порлаб турибди, тилида шукрона.

– Маҳкумликдаги йиллар давомида фарзандимнинг сўзлари, унинг мени интиқ кутгани менга, далда бўлиб турди, – дейди Тойлоқ туманидан Шахноза. – Уша ёқда (жазони ижро этиш муассасаси)даги илк ойлар эди. Ўғлим билан кўришишга рухсат беришди. Ўшанда у ўн ёшда эди. “Ойижон, дунёдаги энг чиройли она сизсиз!”, Бу сўзлар менга куч берди, у ердаги ҳаётимға мазмун бағишлади.

– Куч берди, деяпсиз, демак у ердаги ҳаёт сиздан жуда кучли бўлишни тақозо қилган, шундайми?

– Албатта, яқинларингдан узоқда, озодликдан маҳрумликда яшаш инсонни кўп нарсадан мосуво қилади. Қолаверса, жиноят оламидаги турли инсонлар билан бирга яшаш, бунга кўникиш осон кечмайди, кишидан мустаҳкам ирода, куч талаб этади.

Айниқса, уйингда ака-опала-

ринг, сенга ишониб юрган ота-онанг бўлса, у ёқ нақ жаҳаннамга айланади. Қамалганимнинг биринчи йиллари жуда оғир кечганди. Ака-опаларимнинг ҳаётиға ҳам таъсир қилганди ҳатто. Фотиҳа қилиниб, тўйи бўлиши керак бўлган қариндош қизлардан қуввлар юз буриб кетди, яқинларим билан муомала қилишда кўни-қўшнилари эҳтиёт бўлиб қолишди. Акаларимнинг юзи мени деб шувит бўлди. Бундан оғири бўлмаса керак.

Олий маълумотли мутахассис бўлганман. Турмуш ўртоғим аввал жазога тортилди, кейин мен...

– У ёқда ўзингизни асраб қолишингиз учун қандай йўл тутдингиз?

– Биласизми, инсон ҳар қандай шароитда ўзлигини асраб қолиши мумкин. Дунёқараши, фикрлаш доирасига қараб одамлар ўз ўзидан ажралиб қолаверади. Қолаверса, у ерда жуда яхши муносабат, парваришға гувоҳ бўлдик. Ҳамма шароитлар бор, эътибор ҳам ёмонмас, ҳатто байрамларда қимматбаҳо совғалар тарқатиларди. Лекин буларнинг бирортаси кўзимизға кўринмасди. Уй соғинчи, яқинларининг дийдорини кўмаш, маҳкумлик инсонни бошқа бир кишиға айлантириб кўяркан. Бундай пайтларда энг қиммат

совгалару, эътибор ҳам кўзингизға кўринмас экан. Фақат яқинлар билан учрашув эълон қилингандагина маҳкумларнинг кўзларида қувонч порларди. Бошқа пайти...

– Озодликка чиққанингизда ўғлингиз қапкатта йигит бўлиб қолгандир..?

– Акам билан янгам унга худди ўз ўғлидай меҳр билан тарбия беришибди. Яқинларимдан бир умр миннатдорман. Улар энг қийин аҳволимда мендан юз ўгиришмади, аксинча, далда бўлишди. Президентимизнинг афв этиш ҳақидаги қарорларини биз катта қувонч билан қарши олдик. Бу кунни қанчалик орзиқиб кутганимизни ўзимиз ва Аллоҳ билади, холос.

– Қайтганингиздан сўнг жамоатчиликнинг муносабати қандай бўлди?

– Тўғриси, кутмагандим, аммо келишимиз биланоқ ҳолимиздан хабар олишди, пул маблағлари беришди, муаммоларимиз ҳақида сўрашди. Ахир, озодликдамизку, қўл-оёғимиз бут, муаммоларни ҳал қилиб олаверамиз. Турмуш ўртоғим қайтиб келгач, ҳаётимизни давом эттириб, ўғлимизни яхши тарбия қилса, шундан олий бахт йўқ.

Мамлакатнинг ўзида, яқинларини ҳар замон кўриб турса-да, уларнинг дийдоридан улугроқ неъмат йўқ деб айтаётган аёл билан Суриядан қайтган аёлларни беихтиёр қиёсладим. Уларнинг мунгини, дардини ҳис қилгандай бўлдим. Самолётдан тушибок она заминни тавоф қилаётган аёлнинг ҳолати айрилиқнинг, соғинчнинг ифодаси деб ўйладим.

Гулруҳ МҲМИНОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири

oilavajamiyat@mail.ru

Мамлакатнинг ўзида, яқинларини ҳар замон кўриб турса-да, уларнинг дийдоридан улугроқ неъмат йўқ деб айтаётган аёл билан Суриядан қайтган аёлларни беихтиёр қиёсладим. Уларнинг мунгини, дардини ҳис қилгандай бўлдим. Самолётдан тушибок она заминни тавоф қилаётган аёлнинг ҳолати айрилиқнинг, соғинчнинг ифодаси деб ўйладим.

Фариданинг юраги бўм-бўш. Худди хонаси каби. Тўғри-да у тенги қизларнинг хонасида чиройли шкаф, устида таниш йигитлар совға қилган айиқчалар... Унинг хонасида эса ўқилавериш сарғайиб кетган эски газета бўлакларию кичкинагина хонтахта устини тўлдириб турадиган дорилардан бошқа нарса йўқ.

Дугоналари эрталаб уйқудан уйғонишади-ю ўқишга, ишга шошилишади. Фарида эса ҳар тонг уйғонгани замон секин кўлини дорилар қутиси томон чўзади. Аслида унга дори эмас, нур, қуёш нури кераклигини шифокорлар қаердан билсин. Бир кунгина бўлса ҳам юрагини қуёш нурида чўмилтириб олгиси келади. Тушликда яна ярим пиёла қайнаган сув билан рецепт бўйича буюрилган дориларни ичиб олади. Кечқурун яна шу ҳолат. Буларнинг барчаси Фариданинг умрини яна бир неча кунга чўзиш учун қилинган савъ-ҳаракатлар. Фарида ўпка саратонига чалинганда шифокор: "Вақт олий ҳакам, ҳамма нарсага ўзи ечим топади", деганди уни юпатиш учун. Қани ўша ечим? Нега жони керак бўлса олақолмайди? Фарида ичига кириб олиб уни оғир ўйлар томон бошлаётган шайтонни енга олмади. Ўзини унинг измига қўйиб берди. Бошини болишдан узмай, кўрпа жилдларини гижимлаб, яна йиғига тушди.

— Опа, турдингизми?

Кичик синглиси Шаҳлонинг ўйноқи овозини эшитди-ю ўзини қўлга олди. Шаҳло ҳар куни мактабга кетишдан олдин опасининг хонасига кириб, кўрган тушини айтиб беради. Бугун опасининг кайфияти йўқлигини қўриб, индамай эчкини ёпиб, хонадан чиқиб кетди.

— Шаҳло, тўхта. Айт.

Тутқунликдан яйловга чиққан эчки боласи каби суюниб кетган Шаҳло сумкасини тоқчага улоқтирди-да опасининг оёқ томонига чўкиб, ҳикоясини бошлади.

— Бугун тушимда иккаламиз дарахтзорда юрибмиз. Бирдан кучли шамол туриб, сизни жарликка қулатиб юборибди. Энди нима қиламан, деб йиғлаб турсам, бир оппоқ соқолли чол келиб, сизни жарликдан чиқариб олди. Кейин сизга бир дона мева берди. Нокми, олмами, билмай қолдим-да, опа. Лекин тушимда роса йиғладим.

— Нимага?

— Ахир соқолли чол мевани менга эмас, сизга берди-ку.

Фарида синглиси бу тушни ўзи тўқганини биллиб, ёстиги тагидан бир дона қизил олмани олиб унга узатди.

— Раҳмат, опажон, танаффусда ейман. Моҳи билан Нилуни роса алами келади-да.

Шайтон қиз ҳар куни туш айтиш баҳонасида опасининг хонасига кириб, бир нималик бўлиб қайтади. Бу пора эвазига эса у дугоналаридан эшитган сўнгги янгиликларни опасига айтиб беради.

— Майли опа, мен кетдим. Сиқилмай ўтиринг.

Бўйи бир қаричгина бўлса ҳам ақли бало. Меникини ҳам қўшиб берган-да, Фарида синглисига ҳавас билан айтди-ми, ҳасад билан бунга ўзи ҳам тушулолмади. Бошида яна қаттиқ оғриқ бошланди. Йўқ, у бу дардни кўтара олмайди. Бошқа кучи қолмади. Бошини тўшака ташлади-ю, яна йиғига кўмилди. Аммо бу сафар узоқ йиғлолмади. Кўзи ачшиди. Дераза тирқишидан тушган бир чимдимгина нур унинг хаёлларини чалғитди. Рўмолининг учи билан кўзларини нурдан айирди. Бўлмади, бу отанинг олови кучли чиқди. Худ-

Achchiq olma

дики Фариданинг ойнасидан бошқа жой йўқдек, тобора тирқишдан суқилиб кираверди. Бошини кўрпа билан тўсиб олди, нафаси қайтиб қайт қилгиси келди. Бирдан ҳавони булут қоплаб, қуёш нурлари чекинди. Яна ёмғир ёғади шекилли. Тавба, кечагина киш ҳаммаёқни ютиб юборар даражада турганди. Бугун эса баҳорга жон кириб, қайта тирилди. Уч ой бўлса ҳам яшаб қолиш илинжида киш билан жой талашяпти. Ҳатто фасллар ҳам ҳар йили бир ўлиб тирилади. Мен ҳам ўламан, лекин қайта тирилмайман.

— Тур, қизим, айвонга чиқамиз, Зубайда опа уйга кира солиб Фаридани ўрнидан турғазишга ҳаракат қилди. Фарида ҳаммасини сезиб туради. Онаси қизининг олдида ўзини хурсанд, ҳаётдан шодлангандек кўрсатади. Ўзини худди қадди баланд аёлдек тутишга уринади. Дарди ичиди. Икки

боламни дард, деди ичиди.

— Ая, агар мен жинни бўлганимда нима қилардингиз?

— Тўйларга "заказ" олардим. Она-бола жинилик қилиб, қўшиқ айтиб, рақсга тушиб пул ишлаб олардик.

Зубайда опа қизининг кўнглига ҳазил қилиш сиққанидан юрагига умид чирғи ёнди. Фариданинг кўлтигига кириб олиб секин-аста етаклаб айвон четига ступга ўтказди.

— Чидқингми, қизим? — деди мил-тайиб отаси.

— Нима экяпсиз?

— Олма. Шариф амакиннинг чорбоғида мевалар кўпайиб кетибди. Қўшниларга таркатаётган экан, менга ҳам беш тупи теғди. Тўрт тупи ширин, ўзимизни сут олмадан, бир туپ аччиқиданам қўшиб берди.

— Аччиқ олмани экмай қўяверинг, барибир ҳеч ким емайди. Мениям

Мартнинг охири, апрелнинг бошлари тонг чоғи уйқудан уйғониб ҳовлига чиқдию ажиб бир гўзаллиқни кўриб ҳайратдан лол қолди. Қийғос очилиб, оппоқ гулга бурканиб ётган аччиқ олмани кўриб чапак чалиб юборди.

йилдирки юрагини шу хонага кўмиб яшайди. Фарида айни ўйнаб-қуладиган ёшда тўсатдан шу дард бостириб келди-ю ҳаммани эсанқиратиб қўйди.

— Керакмас, овора бўлманг, ташқари совуқ, — деди Фарида онасининг раъйини қайтариб.

— Тур, турақол қизим, отанг ҳовлида кўчат экяпти. Ёрдамлашамиз.

— Жиннимисиз? — деди онасининг юзига заҳархандалик билан.

— Ҳа, жинниман, қизим, жинниман. Сенинг соғайганингни кўрсам, жиннихонадаги дугоналаримга ош қилиб бераман.

Фарида хоҳолаб қулиб юборди. Қўзларининг икки чеккасида чиққичалар пайдо бўлганини кўрган онасининг юраги товонига тушди. Дард қарияпти,

тишим қамашади. Барибир тўкилиб, увол бўлади. Зубайда опа бир туپ аччиқ олмани шерикларидан айириб, бўш ариқча ичига улоқтириб юборди. Аммо отаси бу олмани ширини кейин чиқади. Мазаси қишда билинади, деб экиб қўйди.

Ҳозирги ҳолатда Фаридага олмалар экиладими, йўқми, фарқи йўқ. Барибир унга бу олмаларнинг пишганини кўриш, силкитиб тушириб ёйиш на-сиб этмайди. Ахир психолог унга бу ҳолатда бир дақиқа ҳам ёмон хаёлга берилманг, акс ҳолда касаллик зўриқиб кетади, деганди-ку. Ёмон хаёллардан қочиш мақсадида секин ўрнидан туриб чорбоққа тушди. Озиб-тўзиб кетган қўллари билан олмаларни бир-бир ушлаб кўрди.

— Ма, қизим, озгина сув олиб келиб, олмаларнинг тагига қўйиб қўй. Онанг барибир бу ишни қилмайди. Худди қизи соппа-соғдек отаси унинг қўлига челақни тутқазиб қўйди. Аммо Фарида ариқ бўйига етиб бора олмади, беш олти қадам юрдию челақ билан бирга ерга гурсиллаб йиқилди.

— Нима қилиб қўйдингиз? Ахир кучи қолмаган.

Онасининг отасига бақаришларини эшитиб, юзтубан бўлиб ётарди. Қаёқдандир етиб келган акаси синглисини даст қўтариб, ичкари уйга олиб кирди. Яна шифохона, дори-дармонлар, табиблар, нафаси ўткир домлар...

Шу зайлда яна беш йил ўтди. Ота-си эккан ширин олмалар бўй чўзиб, дарахтга айланди. Мева тугди. Фақат аччиқ олмагина уларнинг соясида қолиб кетди. Бирор марта гулламади. Қотиб қолган одамдек тик тураверди.

— Эртага Салима чеварниқиди су-малак. Ўтин топиш сал муаммо бўлиб турибди. Анави аччиқ олмани кесиб берсанг, ёқиб юборардик, деди Зубайда опа ўғли Турдалига.

— Онаси, бу олманинг тана-си қуригани билан илдизи бақувват. Кўқариб кетади. Фақат тез-тез сув қўйиб туринглар.

Карим ака ҳар куни саҳарлаб уйқудан тураркан ариқдан сув олиб, челақлаб аччиқ олманинг тагига қуяди. Бу орада отаси тоқдан йиқилиб тушиб, оёғини синдириб олди. Ана энди олманинг ҳоли вой. Аччиқ олманинг кетидан ширин олмалар ҳам бирин-кетин қуриб бошлади. Зубайда опа бир қизининг рангпар юзига термулса, бир оёғи синган эрининг қош-қовоғига термулади. Аччиқ олма кундан-кунга қовжираб, хунуқлашиб борарди. Фарида кўз олдида жон таслим қилаётган олмага ачиниш кетди. Ҳовлини томоша қилиб ётиш жонига тегиб бир амаллаб ўрнидан турди. Оёғига енгил шиппагини илиб, айвон раҳини ушлаб, секин-аста ҳовлига тушди. Ерда аганаб ётган челақни судраб, бир амаллаб кўчага, ариқ бўйига чиқди. Ариқ қирғоғида тарвақайлаб, гердайиб, сакраб-сакраб ўйнаб юрган қурбақаларни кўриб, кўнглини қандайдир ҳислар босиб кела бошлади. Тавба, шу хунуқкина махлуқчалар ҳам ҳаётдан шод. Лойқа сувга тушволлиб, сакраб-сакраб ўйнаб юрибди. Эртага машина-пошина пақ этиб босиб кетса жони чиқади-ю йўл ўртасида қоқи бўлиб ётади. Лекин ана ўша бир-икки ҳафтаним чиройли қилиб ўтказди. Мени-чи, қўл-оёғим бут, ўзим юраман, тураман, қўзим кўради, қулоғим эшитида. Шу қурбақаларчалик ҳаётни қадрлашни билмасам. Ахир шифокор нари борса тўрт-беш йил яшайди деганди. Бу йил етти йил бўлди-ку. Жинниман. Онам айтган, тўйларга бориб заказ оладиган жинниман. Фарида бир амаллаб челақни лойқа сувга ботириб олди-ю инқиллаб-синқиллаб, чорбоққа тушди. Саҳрода қолган қўшдек қовжираб ётган аччиқ олмага бир челақ сув урвоқ ҳам бўлмади. Бир зумда тупроқ бағрига сингиб кетди. Сўнг қаддини бироз ростлаб, уёқ-буёққа қаради. Ҳовлида ҳеч ким кўринмагач, дарахтларга суюниб, яна айвонга чиқиб олди. Бошини болишга оҳиста қўяркан танасидаги чарчокдан руҳи тетиклашиб борарди. Ҳадеб бир жойда ётавермасдан ҳаракат қилиб туриш керак экан. Эртасига яна ариқ бўйига чиқиб эркатой қурбақаларни томоша қилди. Аввалига бир челақлаб сув таширди. Энди икки челаққа ўтди. Мартнинг охири, апрелнинг бошлари тонг чоғи уйқудан уйғониб ҳовлига чиқди-ю, ажиб бир гўзаллиқни кўриб ҳайратдан лол қолди. Қийғос очилиб, оппоқ гулга бурканиб ётган аччиқ олмани кўриб чапак чалиб юборди.

Нигора Алишер қизи

Кўпинча цивилизация одамлар учун қулайлик ярати, табиатга эса тузатиб бўлмайдиган зарар келтиради. Охириги 10 йил ичида дунёда ўтган асрдаги (100 йил мобайнида)га нисбатан кўпроқ пластик маҳсулотлар ишлаб чиқарилди.

Бир марта ишлатиладиган елим идишлар, пакетлар, қадоқлар, баклажклар энг кенг тарқалган пластик чиқиндилардир. Пластик чиқиндилар умумий ҳажмининг фақат беш фоизи қайта ишланади ва кундалик ҳаётда фойдаланилади.

Пластик ишлаб чиқаришдан тортиб, то қайта ишлашга қадар атроф-муҳитга жиддий зарар етказиши. Йилига пластик маҳсулот ишлаб чиқарадиган заводлар ҳавога 400 миллион тонна карбонад ангидрид чиқаради. Бундан ташқари, бугунги кунда тахминан 800 турдаги ҳайвонлар пластик истеъмол қилиш ва пластикдан заҳарланиш оқибатида нобуд бўлиш хавфи остида.

Бир марталик пакетлар шаҳарларнинг канализация тизимларини тўсиб қўяди ва сув тошқини хавфини келтириб чиқаради. Пластик чиқиндилар дам олиш учун мўлжалланган сув ҳавзалари қирғоқларини ва қирғоқ зоналарини ёпиб қўяди, сайёҳлик саноатига зарар етказиши.

Маълумки, пластмасса тахминан икки юз йил давомида парчаланмади. Улар кичик зарраларга ажралгач, ишлаб чиқариш вақтида қўшилган кимёвий моддалар атроф муҳитга ёйила бошлади. Унинг таркибидagi кимёвий моддалар табиатга зарар етказиши мумкин.

Ер ости сувлари орқали пластик микрогранулалари ва унинг кимёвий моддалари энг яқин сув ҳавзаларига оқиб ўтади ва бу кўпинча ҳайвонларнинг оммавий ўлимига олиб келади.

ОКЕАН

БМТ экологларининг маълумотида кўра, ҳар йили океанга тахминан 13 миллион тонна пластик чиқиндилар ташланади. XX асрнинг ўрталаридан бошлаб ҳалокатли тенденцияни тўхтатишга уринишлар давом этмоқда. Зотан, экологлар ҳозирги вақтда Тинч океанининг бир фоизига қадар ўсиб бораётган "катта чиқинди" ҳақида оғохлангилар.

Британиянинг Эллин Макартур жамғармаси таҳлилларига кўра, 2025 йилга бориб жаҳон океанида ҳар уч килограмм балиққа бир килограмм елим чиқинди тўғри келади, 2050 йилга бориб эса оммавий чиқиндилар ер юзидаги барча балиқлар умумий оғирлигига нисбатан юқори бўлади.

СУВДАГИ ЧИҚИНДИ

Эримайдиган пластик пакетлар денгиз сут эмизувчилари ва қушларнинг ошқозонларига киради. Экологларнинг таъкидлашича, бу ҳар йили 10 минглаб қушлар, китлар, тюленлар ва тошбақаларнинг ўлимига олиб келади. Ҳайвонлар бўғилишдан ўлади ёки ҳазм бўлмайдиган чиқинди уларнинг ошқозонларида тўпланади ва

YELIM IDISHLARSIZ HAYOT YO'QMI?

ошқозоннинг фаол ишлашига тўсқинлик қилади.

Натижада, биз ташлаб кетадиган чиқиндилар озиқ-овқат ёки сув билан бирга овқатланиш столига қайтиб келади.

ТУЗ ЭНДИ ОЛДИНГИСИГА ЎХШАМАЙДИ

Олимларнинг сўнги тадқиқотлари бу хавотирларнинг асосли эканлигини тасдиқлайди. Масалан, Нью Йорк университети профессори Шерри Мейсон пластмассанинг ҳамма жойда борлигини таъкидлайди: "ҳавода, сувда, денгиз маҳсулотларида, пивада, ҳаттоки биз фойдаланадиган тузда".

Дунё океанидаги барча чиқиндиларнинг 80 фоизини пластик чиқиндилар ташкил қилади. Рус олимларининг хабар беришларича, Арктикага пластикдан ифлосланиш таҳдид солмоқда.

Олимлар ўз тадқиқотлари давомида дунёнинг турли мамлакатидagi озиқ-

овқат дўконларидан 12 хил тузлар таркибини ўрганиб чиқишди. Туз таркибидан топишган пластик қолдиқлари одамларнинг доимий равишда пластик зарраларини истеъмол қилишини тасдиқлади. Ҳисоб-китобларга кўра, америкаликлар кунига ўртача 2,3 грамм туз истеъмол қилишса, йилига 660 грамм пластмасса зарраларини истеъмол қилишар экан. Инсон саломатлигига пластик идишларнинг зарари ҳали тўлиқ ўрганилмаган, аммо ҳар қандай тирик организмга бу салбий таъсир кўрсатиши, шубҳасиз.

Шунингдек, испаниялик экологлари ўнлаб ош тузи намуналари таркибидан микропластикаларни топдилар. Улар полиэтилен терефталат, пластик идишларни ишлаб чиқаришда ишлатиладиган полимерлар. Халқаро олимлар гуруҳи туз таркибидан полиэтилен ва полипропилен пластмассаларини топишган.

Экологларнинг фикрига кўра, Жаҳон океанининг ифлосланишида Хитой етакчилик қилмоқда. Ундан кейин бошқа Осиё мамлакатлари – Индонезия, Филиппин, Таиланд ва Вьетнам туради. Ушбу мамлакатлардаги денгиз қирғоғида истикомат қилувчи аҳоли ҳар доим ҳам тозалик ҳақида қайғурмайди. Бу ерда барча чиқиндилар одатда океанга тушади.

АҚШ, Европа иттифоқи, Норвегия ва Хитойда кундалик чиқарилган пластик маҳсулотларининг умумий сони 37 минг тонна, Россияда эса 10 минг тоннани ташкил қилади. Мавжуд пластикни қайта ишлаш технологиялари экологик муаммоларни қисман ҳал қила олади.

ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАРТИБГА СОЛИШ

Пластик чиқинди муаммосини ҳал қилиш бўйича бирлашган халқаро ҳаракатлар режаси бўйича турли тақлифлар илгари сурилмоқда.

БМТнинг атроф-муҳит бўйича дастури экспертлари бу муаммони узоқ давом этган ҳаракатсизлик янада қучайтирганини таъкидлашмоқда. БМТ бошчилигида денгиз чиқиндиларига қарши кураш бўйича жаҳон компанияси иш бошлади.

Кенияда пластик идишларга қарши қаттиқ кураш чоралари ишлаб чиқилди.

Италиянинг 46700 аҳоли истикомат қиладиган Канаппори мисолида олиб қарайдиган бўлсак, 2007 йилда бу шаҳарда ноль чиқиндилар стратегияси жорий қилинди. Натижада охириги ўн йил давомида чиқинди миқдори 40 фоизга камайишига эришилди. Эндикда фақат 18 фоиз чиқиндигина чиқиндиҳоналарга тушади.

Жаҳоннинг 40 дан ортиқ мамлакатлари ўз ҳудудда пластик пакетлардан фойдаланиш бўйича қонуний чекловлар ва тақиқларни ўрнатди.

ФОЙДАЛАНИШ МАДАНИЯТИ

Ҳар биримизда танлаш имконияти бор: минерал сувни шиша бутилкада ёки пластмасса баклажкда сотиб олиш, пикникка бир марта ишлатиладиган қозғ ва елим идишлар ёки рўзгорда ишлатиладиган кўп марталик идишлардан фойдаланишимиз. Озиқ овқатларни хўжалик сумкаси ёки елим пакетларда ташиш ўз ихтиёримизда. Атроф муҳитни асрашга ҳисса қўшамизми ёки шахсий қулайликларимизни устун қўямизми? Қай бирини танлаш инсоннинг ўзини англаш даражасига боғлиқ.

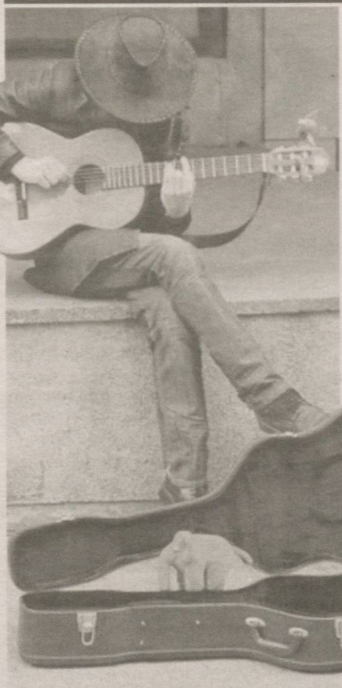
**Интернет материаллари асосида
Мадина АЛЛАБЕРГАНОВА
тайёрлади.**

Пластик маҳсулот ишлаб чиқарадиган заводлар ҳавога йилига 400 миллион тонна карбонад ангидрид чиқаради. Бундан ташқари бугунги кунда тахминан 800 турдаги ҳайвонлар пластик истеъмол қилиш ва пластикдан заҳарланиш оқибатида нобуд бўлиш хавфи остида.

Ko'cha MUSIQACHILARI kimlar?

yoxud ularning maqsadi mashhur bo'lishmi, pul topish?

мени тинглайди. Қондани бузмасдан, бировга зараримиз тегмагани учун ички ишлар ходимлари бизни безовта қилмайди, шу пайтгача бирорта ташкилот ходими лицензия сўраб мурожаат қилмади.

Самсон исмли 18 ёшли гитарачи ҳам "сайилгоҳ" кўчасида тирикчилик қилади. Самсон, болалигидан мусиқага қизиқади, ундан завқ олади. У ўртоғи билан репетиция қилиши учун мана шу ҳудудни энг мақбул жой деб ҳисоблайди. Одамлар гавжум жойда шугўлланш Самсонга илҳом беради. Кам бўлса ҳам пул топиб, ота-оналарига оғирлиги тушмайди.

— Кўчада қўйлашимиздан асосий мақсад — танлов эркинлиги, — дейди Самсон. — Ҳеч ким сизга талаб қўймайди. Албатта, баъзида тингловчилар ўз руҳияти билан баҳо беришади, лекин бу ҳар доим ҳам ҳал қилувчи омил эмас. Кўпинча дам олиш, тўйлар, туғилган кунларга қўшиб қўйлашни таклиф қилишади. Рад этамиз.

Одамлар ўтиб кетаётиб табассум қиладилар, раҳмат айтадилар. Ишончим комилки, норози бўлганлар бизни қўллаб-қувватлаётганларга нисбатан камчиликини ташкил қилади.

ҚОНУНЧИЛИК

Баъзи мамлакатларда ва шаҳарларда кўча мусиқаси қонунийлаштирилади. Айрим давлатлар аҳоли пунктларида кўча мусиқачилари маълум бир давлат божини тўлашларига тўғри келади. Баъзи жойларда эса мусиқачилардан махсус таълим тўғрисидаги ҳужжат тақдим этишлари, маълум даражада малакага эга бўлиш учун махсус бадий кенгашдан ўтишлари талаб қилинади.

Дунёнинг кўпгина йирик шаҳарларида (Берлин, Нью-Йорк, Москва) кўча мусиқачилари мунтазам равишда ижро этадиган махсус жойлар мавжуд.

— Германиянинг Мюнхенъ шаҳрида яшайман, — дейди ўзбекистонлик санъатшунос журналист Гулрух Йўлдошева. — Деярли ҳар қандай шаҳарда кўча мусиқачисидан лицензия талаб қилинади. Мюнхендаги Мариенплац майдонида ижро этиш учун мусиқачи махсус танловдан ўтиши лозим. Лицензия учун 10 евро тўланади. Ҳар куни 10 та шундай лицензиялар берилади: 5 та мусиқачи тушликкача, қолган 5 таси эса тушдан кейин чиқиш қилади.

Кўча мусиқачиси билан боғлиқ энг машхур воқеалардан бири мусиқачи Арне Шмиттнинг Франкфурт-на-Майне кўчасидан бадарга қилиниши бўлган. Шаҳар кўчаларида баланд овозли мусиқа тақиқланган бўлишига қарамасдан унинг мусиқа асбоби овоз кучайтиргич билан жиҳозланган эди. Ҳокимиятнинг қарори Арненинг мақомига таъсир қилмади: у чиқарган учта альбом Европада машхурликка эришди. У 1997 йилдан буён пианиноси билан (оғирлиги 385 кг) дунё бўйлаб саёҳат қилиб, халқ меҳрини қозонди ва машхурликка эришди.

Бизда эса ҳулоса шундай: нима бўлганда ҳам кўча мусиқачиларининг бўлгани яхши. Ахир ҳар қадамда учрайдиган "чипс"ни ёб, орқасидан "Ситро" ичадиган болалар кўча-қўйда, хиёбонларда миллий мусиқа охангларидан озгина баҳраманд бўлса бунини фақат олқишлаш керак.

Мадина Қаландар қизи тайёрлади

MUZQAYMOQNING FOYDALI VA ZARARLI TOMONLARI

Ёзнинг жазирама кунларида роҳатихон музқаймоқ ейишни истамайдиганлар кам топилса керак. Аслида бу яхна ширинлик қандай пайдо бўлгани эса ҳаммага ҳам маълум эмас. Келинг, яхшиси бу десертнинг келиб чиқиш тарихи билан қизиқиб кўрсак.

Музқаймоқнинг пайдо бўлиш тарихи эртакка ўхшайди. Айтишларича, уни Искандар Зулқарнайн кашф қилган экан. Машхур саркарда ўз ғалабаларини тоғ чўққиларидан келтирилган қор ва музлар билан нишонлаган. Табиатда учрайдиган сувга хизматкорлар мевали шарбатлар ва бошқа ширинликлар билан қайта ишлов бериб, ундан махсус масса - желе тайёрлаб, сўнгра шоҳ ва унинг азиз меҳмонлари учун дастурхонга тортишган экан. Форс ўлкасига эса бундай меҳмоннавозлик анъанаси Хитойдан кириб келгани ҳақидаги битиклар мавжуд. Эронда қадимги Афинада бўлгани сингари музли ширинликлар кўчаларда сотилган. Римнинг қулаши билан музқаймоқнинг тайёрланиш сирлари ҳам узоқ вақтгача йўқолиб кетди. Фақатгина XIII асрга келибгина музли ширинлик Европада машхур италян саёҳатчиси Марко Поло томонидан қайтарилди. У тайёрлаш тартибини Хитойдан олиб келди. Аленинда музқаймоқни тайёрлаш технологияси жуда тез ўзлаштирилди.

Энди музни қўллар ёрдамида тоғлардан ташиш шарт бўлмай қолди. Сотувчилар музқаймоқнинг асосини ташкил этувчи лимон шарбатини иссиқ кунларда ҳам муздек сақлаш имконини берувчи узун чуқурликдаги хандақлардан фойдаланишни ўрганиб олдилар. Махсулотнинг таъми бузилмаслиги учун шарбатга асал, хушбўй ванил ҳамда тоза шаробни аралаштириш ўйлаб топилди.

Музқаймоқ стрессдан халос қилади
Мутахассисларнинг таъкид-

лашича, музқаймоқ нафақат организмни исиб кетишдан сақлайдиган, балки тушкунликдан халос этувчи самарали восита ҳамдир. Инсон тушкунликка тушган пайтда диетологлар "ан-

тистресс" егуликларни истеъмол қилишни тавсия этишади. Бундай махсулотлар рўйхатининг бошида шубҳасиз, музқаймоқ туради. Зеро, музқаймоқ стресс (руҳий зўриқтиш)дан халос этувчи аjoyиб егулик ҳисобланар экан.

Музқаймоқнинг асосини ташкил этувчи сут ва қаймоқ таркибида фойдали ва асабини тинчлантирувчи транквилизатор Л-триптофан моддаси мавжуд бўлиб, у асаб тизимини тинчлантириш билан бирга, уйқусизликни енгиш ва кайфиятни кўтаришда яхшигина

фойда беради.

Роҳатихон музқаймоқ таркибида эса организмда кечадиган моддалар алмашинуви жараёнларида муҳим бўлган аминокислоталар, ёғ кислоталари, 20 га яқин витаминлар, кўплаб минерал тузлар ва муҳим ферментлар бор. Музқаймоқ организмни калий, мағний, темир, фосфор ва кальций билан таъминлайди.

Асалнинг ҳам ози ширин

Музқаймоқни оз-оздан истеъмол қилиб туриш, нафас йўллариининг совуқ ҳароратга ўрганиб боришига ёрдам беради. Бунинг натижасида эса томоқ оғриғига қарши иммунитет ҳосил бўлади. Музқаймоқ юқори калорияли махсулот бўлганлиги туфайли у очликни босадиган яхши озуқа ҳамдир. Унинг таркибидаги шоколад сабабли бош мия кувонч гормони — эндорфинни кўп ишлаб чиқаради.

"Асалнинг ҳам ози ширин", деганларидек музқаймоқни истеъмол қилишда ҳам бир нечта қарши кўрсатмалар мавжуд. Ангина (бодомча безлари яллиғланиши), сут махсулотларини ҳазм қилолмаслик каби хасталикка чалинган, фарингит, ортқиқа вазн, сурункали ўткир гастрит муаммоларида музқаймоқ истеъмол қилиш тавсия этилмайди. Музқаймоқ таркибидаги тез сингадиган шакар қонда глюкоза миқдорини ошириб юборади. Шунинг учун қандли

диабет хасталигига чалинган беморлар бундан ўзларини тийганларни айни муддао. Соғлом кишилар музқаймоқни истеъмол қилишда меъёрни билса мақсадга мувофиқ бўлади. Музқаймоқни истеъмол қилишдан аввал унинг таркиби-га ҳамда қороз ўрамига эътибор бериш мақсадга мувофиқдир. Кўпгина парҳезшунос — диетологлар қулупнай, лимон ва бошқа турдаги мевали музқаймоқларни кўп истеъмол қилмасликни тавсия этишяпти. Зеро, унинг таркибида сунъий қўшимчалар ва мевали эссенсия эритма мавжуд.

Музқаймоқни мунтазам истеъмол қилиш бош оғриғига ҳам сабабчи бўлиши мумкин. Олимларнинг таъкидлашича, музқаймоқни шошиб истеъмол қилиш тана ҳароратини тезда туширади. Қон томирларини торайтиради. Натижада, миёга қон кам миқдорда етиб боради. Бу эса бош оғриғига сабабчи бўлади.

Музқаймоқ уч ёшдан кичик болаларга берилмагани маъқул. Сабаби, бола организмни қаймоқли ва ёғли десертни ҳазм қилишда қийналади. Турли аллергик таъсирлардан сақланиш учун болаларга қаймоқли музқаймоқ маъқул. Шифокорларнинг тавсияси-га кўра музқаймоқни кечки овқатдан ярим соат олдин ёки тушликда берган маъқул.

Интернет материаллари асосида Васида тайёрлади.

Hayotimni o'zgartirgan KITOB

“Элдидо” гуруҳи вакили Дилниёз Гаффоровнинг китоб ҳақидаги фикрлари:

Газета саҳифалари орқали китоб ҳақида кўплаб суҳбатлар, мулоҳазали мақолалар берилди. Ушбу анъана-ни давом эттирган ҳолда бугунги саҳифамизда ёшлар орасида таникли санъаткорнинг китобдан олган хулосаларига тўхталмоқчимиз.

Ҳаётимни ўзгартирган нарсаси бу “Китоб” дея фикрловчи ижодкор, бир вақтнинг ўзига бошловчи, актёр, хонанда “ЭЛДИДО” гуруҳи вакили Дилниёз Гаффоров китобдан олган хулосалари билан ўртоқлашди.

— Китоб ўқини жудаям яхши кўраман. Уйда шахсий кутубхонам бор. Китобларим сонини 1000 дан ортиқ десам ҳам бўлади. Кутубхонамда Абдулла Қаҳҳор, Саид Аҳмад, Ҳамид Олимжон, Алишер Навоий, Заҳриддин Муҳаммад Бобур, Садриддин Айний, Пиримқул Қодиров, Одил Ёқубов каби ёзувчиларимиз қаторида, хориз адабиётига мансуб китоблар бор. Уларни қайта-қайта ўқишдан зерикмайман.

Жаҳон адабиёти дурдоналаридан энг севган асарларим — Александр Дюманинг “Иф қалъасининг маҳбуси Граф монто Кристо” ва Жек Лондоннинг “Мартин Иден” романларидир. Бу асарларни жудаям севиб ўқиганман.

Китобдан олган сабоқларим

Китобдан олган сабоқларим ҳаётимда жудаям кўп асқотган. Ёшлигимда дадам кўп эртақ эйтиб берарди. Айниқса, “Кенжа ботир” эртаги жудаям ёқарди. Унга ўхшагим келарди.

ҳаётимда жудаям кўп асқотган. Ёшлигимда дадам кўп эртақ эйтиб берарди. Айниқса, “Кенжа ботир” эртаги жудаям ёқарди. Унга ўхшагим келарди. Кенжа Ботир ҳаётда танти, мард, оиласи учун ҳатто жонини берадиган, фақат эзгуликка хизмат қилувчи инсон. Мен ҳам айнан шу қаҳрамонга ўхшагим келар эди. Характеримдаги айрим камчиликларни бартараф этишга айнан ўша эртақлар сабабчи бўлган. Китоб одамнинг ҳаётини тубдан ўзгартирмаса-да, кичкинагина ёмон хислатини яхши томонга ўзгатиришига туртки беради.

Ўқиган асарларимнинг кульминацион нуқтаси ҳар доим ёдимда қолади. Жек Лондоннинг “Мартин Иден” романининг кульминацион нуқтасини эсга олсам. Асар қаҳрамони Мартин, Руф исмли қизни севиб қолгандан сўнг шёърлар, ҳикоялар ёза бошлайди. Атрофдагилар: “Сен бу билан оилангни тебрат олмайсан”, — дейишади. Қиз ҳам унинг севгисини рад этади. Орадан йиллар ўтгандан сўнг Мартиннинг асарлари машҳур бўлиб, бадавлат бўлиб кетади. Таъсирланган жойим: бир пайтлар уни

рад этган севгилиси келиб: “Мен сени жудаям қаттиқ севаман. Асарларинг жудаям ёқади”, — деганда Мартин Иденнинг жаҳли чиқиб кетади. Бу асарларимни мен шуҳрат қозонмасимдан олдин, энг биринчи бўлиб сенга ўқиб берганман, лекин сен мени тан олмагансан, ҳозир ёнимга ўз ихтиёринг билан келдингми ёки уйингдагиларнинг хоҳиши биланми”, — дейди. Қиз: “Ўзим келдим”, — дейди. Қиз олдин бой эди. Кейинчалик қашшоқлашиб қолади. Қиз билан хайрлашгандан сўнг, орқасидан қараса, у акаси билан келган бўлади. Севгиси тўфайли эмас, уйдагиларнинг қистови билан келганини тушуниб этади. Қизни қанчалик севмасин барибир севгисидан воз кечади. Роман охирида бош қаҳрамон бу дунё ноҳақликларига чидаммай ўз жонига қасд қилади.

Ўқувчи сифатида, Жек Лондон асар охирини бу тарзда тугатмаслигини ис-таган бўлар эдим.

Шоҳида ПИРИМОВА ёзиб олди.
ЎЗМУ Журналистика факультети
2-босқич талабаси.

AYOL BARNHAYOTLIK GAROVI

“Калитсиз кўлфми, кўлфсиз калит?” мақоласи (“Оила ва жамият” 2019 йил, 12 июнь сониди)да таъкидланганидек, йиллар оша шаклланган қадриятларимизда турмушнинг барча иқир-чиқирларига жавоб мужассамлашган. Вақт синовидан ўтиб, амалиётда тасдиқланган қадриятларда меҳмоннинг қўлига қандай сув қуйиш, эшикдан қайси оёқ билан киришдан тортиб энг назик масалаларгача ечимлар мавжуд.

Қадриятларимизнинг кўринишларидан бири — қиз боланинг тарбиясига алоҳида масъулият билан ёндашилгани. Бекорга уч қиз фарзанд ўстирган онага жаннат ваъдаси берилмаган. Атрофдаги ҳаёт манзаралари тасдиқлайдики, қиз бола алоҳида ҳилқат экан. Набираларнинг қилиқларини кузатиб, шундай хулосага келдим. Ўғил болалар дангалчи, “йирик”, унча-мунча нарсасига эътибор қаратавермайди. Қиз набиралар шунчалик “майдакаш”ки, кофенинг ширин ёки сутлиғи, ҳатто нави ҳам уларнинг эътиборидан четда қолмайди (ҳолбуки, 3-4 ёшли ўғил

(иккинчи мақола)

бола кофени билмаслиги ҳам мумкин ёки ширин чой ичиб кетаверади). Кийим танлашда ҳам шунчалик илҳиқ “дидли”. Уларни кузатиб, Яратганининг буюк ижодига таҳсин айтмай илож йўқ: шаклсиз, дағал дунёга зеб бериш, оҳанграболи қилиш учун аёлларни яратган экан. Уларнинг борлиги билан рангсиз дунёга кўрк киради, ҳиссиз тошлар гўзаллигининг боқий ҳайкалига айланади ва ҳоказо. Шунинг учун қиз болани кўз қорачигидек авайлаб ўстириш жоиз экан. Машҳур устозлардан бири В. Сухомлинский шундай дейди: “Қиз болани ҳурмат қил, унинг номуси ва шарафини, инсоний гурурини авайла. У барҳаётлигининг гарови”.

Оилавий муносабатларда Аёл она сифатида фарзандларининг тиричилиги учун ҳамма нарсасига тайёр. Сўнгги йиллар тажрибаси шуни исботладики, она то тирик экан, болалари учун сув келса, симиради, тош келса, кемиради. Турмушнинг оғир юкини елкасига олган аёлларнинг таъна-маломатларга қолгани ҳам бор гап. Ана шундай қудрат эгаси оилада етакчи мавқеда туради (бу тан олинмаган ҳақиқат). Шунинг учун ҳам бекорга “Эрни эр қиладиган ҳам, қора ер қиладиган ҳам - хотин” деган ҳикмат пайдо бўлмаган экан. Қаранг, рақамлар нимадан сўзлайди: одам ҳаёт

сабоқларининг саксон фоизини оиладан олар экан (қолган қисмини мактабдан, теварак-атрофдан). Оилада эса келажак сабоғининг саксон фоизини болалар онадан олар экан (қолганини отадан). Мана шу далилнинг ўзиёқ бўлажак оналар ҳақида жиддий қайғуриш лозим эканлигини кўрсатиб турибди.

Қиз боланинг тарбиясига нафақат оилавий масала, балки умумжамоат масаласи сифатида қаралмоғи лозим. “Бир болага етти қўшни ота-она”, деган гапни кўп такрорлаймиз. Балки, бир қизга бутун маҳалла, қишлоқ ота-онадир. Негаки, қиз боланинг шаъни, обрўси ҳаммага тегишли. Айниқса, уларнинг ҳаётимиз давомчиларини дунёга келтирадиган ва улайтирадиган, миллатимиз софлигини сақловчи буюк зот бўлиб етишишларини кўз олдимизга келтирсак, муносабатнинг қанчалик улғувор бўлиши лозимлиги аниқроқ намоён бўлади. Ана шу ўринда маҳалла маслаҳатчиларию хотин-қизлар кўмиталари фаолларининг вазифаси аниқ бўлиб қолади. “Қизли уй — фариштали уй” тамойилига амал қилиб, бу масалага алоҳида эътибор билан қараш, кўп қизлар улғаяётган хонадонларга ҳам маънавий, ҳам моддий эътиборни қучайтиришдан келажакимиз фақат ютиши мумкин. Ҳатто ҳар бир қиз фарзанднинг тақдири жамоатчилик эътиборида бўлиши шарт

бўлган муҳим масала экан. Негаки, қиз болаларни тўғри йўналтириш оиланинг, оила тўқилишини таъминлаш эса жамиятнинг обрўсига хизмат қилади.

Анигини билмадим-у, бироқ ажралишларнинг босим қисми аёлнинг ташаббуси билан бўлаётгани сир эмас. Бунинг сабаби — қиз бола гўдаклигидан турмушга тайёрланмаганидан эмасми? Халқимизда: “Яхши келин қўшнисидан ип сўрайди, ёмон келин қўшнисидан нон сўрайди”, деган гап бор. Ип сўрагани бичиш-тиқиш қилиб, оиланинг камини тўлдиршига қиришганини билдирса, нон сўрагани рўзгорнинг қашшоқлигини кўнча олиб чиққан, ночорлиқларини ошкор қилиб қўйган ҳисобланади. “Оила институти” ана шундай майда-чуйдалардан ташкил топадики, унда ҳеч бир нарсанинг ўрни беиз эмас. Демак, ниҳолни бошидан тўғри парварши қилиш, у букчайиб қолгандан кейин “Тўғрилайман” деб зўр бериш жоиз эмас.

Бир сўз билан айтганда, оила тақдирининг кўп улуши аёлга боғлиқ экан, саъй-ҳаракатлар ҳам шунга мос бўлиши лозим. Қолаверса, “Маданиятнинг қай даражадалиги аёлга бўлган муносабат билан белгиланади” (Максим Горький) деганларидек, аёллар ҳам юксак даражадаги муносабатга лойиқ бўладилар ва бу билан жамиятимиз янада юксалади.

Ҳаким САТТОРИЙ

Oila va jamiyat
Ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий газета

Обуна индекси — 176

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси,
“Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш” ассоциацияси
(Болалар жамғармаси) ва
“Соғлом авлод учун” халқаро хайрия фонди

Бoш муҳаррир в.б.: Акбар ҚАРИШНЕВ

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент — 100000.
Амир Темур кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.
Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08
E-mail: oilavajamiat@mail.ru
Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г — 636. Формати А-3, ҳажми 3 табоқ. Адади — 4391. Баҳоси қилишилган нархда.

Босишга топшириш ваъти — 15:00 Топшириқли — 15:00

Навбатчи: Б. Исмоилов
Мусахҳих: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов

ISSN 2010-7609

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

12345